

במעגל צדק

גלין מספר 5 // פסח תשפ"ו

בראי התקופה

מורינו הגאון רבי יעקב שמידע שליט"א

שעה ששני עולמות נושקים

כל לב מרגיש, חש בהרגשת ליבו ומחשבות מוחו, שנמצאים בתקופה הרת גורל. הן מחמת המצב בתוך תוכו של הבית, הן מחמת המצב השורר בעולם.

ניתן להליץ על הגדרת התחושה בתקופה זו, את מאמר חז"ל שכולנו גדלנו עליו, ונשמע תדיר בפתיחת ה"ירחי כלה" מפי מרן רשכבה"ג בעל האבי עזרי זיע"א שהיה אומר משמיה דמרן הרב מפוניבז' זיע"א, סכות לראשי ביום נשק, ביום ששני עולמות נושקים זו בזה.

לכאורה זה עומק התחושה בלב, שני עולמות הנושקים זה בזה. מחד גיסא, מצב בטחוני רגיש, התראות אזהרות, פחד, והמתלווה לזה.

ומאידך, עולם כמנהגו נוהג, ב"ה הולכים לשמחות, אוכלים, שותים, עסוקים בטרדות היום יום, והתחושה קשה.

המצב המלחמתי, והמציאות המתילדת ממנו, זועק לשינוי, לחיזוק, לרוממות.

והמציאות בפועל, היא המשך שגרה מסויימת.

ומבחינה מסויימת, מתרגלים לגלות, מתרגלים גם למציאות כפי שהיא, ופעמים, [לא נעים להודות, אבל...] שוכחים.

אאמו"ז, רבינו ראש הישיבה זיע"א, היה רגיל לומר בכאלו תקופות, אין לנו "חפץ חיים" שיגיד לנו מה התורה אומרת על המצב, אין לנו הרב שך שיגיד, וידבר.

יש לנו את דברי חז"ל, מה יעשה אדם וינצל, יעסוק בתורה וגמילות חסדים.

מטבע הדברים, מתעוררים הרגשות לצפיה למשיח. ורבינו הר"י זצוק"ל היה אומר, שכבר בשנת תשכ"ז המשגיח הקדוש זעק ואמר, למי המשיח יבוא, אם לא לציבור בני תורה דאז.

אבל גם בזאת, ידועה אמרת אחד מגדולי רבותינו זיע"א שאמר, "מצפים למשיח, אבל אינם יודעים שמשיח שיבוא הוא לא אותו דמות של משיח שחושבים שהוא יהיה, ודי בהערה זו.

ובעל הכל, ידועים דברי רבינו הגרי"ס זיע"א שהיה אומר, העולם אומרים, אוי מתי כבר יבוא משיח, ואני אומר, אוי, אולי עוד מעט כרגע ויבוא משיח, נו, האם אני מוכן כבר לביאתו.

כל התחושות האלו, ועוד, מציפות ומעמידות בלב האדם, מציאות של שתי עולמות הנושקים זה בזה.

מרן המשגיח דמיר, ר' ירוחם, מעמיד מבט, ונקודה נוראה להתברר ננות, אשר לכאורה מאירה באור מסוים את מצב התקופה, ואולי גם נותן כוחות לצלוח בס"ד תקופה זו מתוך עבודה ועמל.

בלדת רבקה את יעקב ועשיו, מגלה לנו תוה"ק ויתרוצצו הבנים בקרבה. ואיתא ברש"י, ד"א, מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות. והיינו, דקודם לידת יעקב ועשיו, כבר היתה מריבה ביניהם, שסוד ויסוד הריב היה נחלת שני עולמות. עוה"ז, ועוה"ב.

ואומר ר' ירוחם, [דעת תורה, תולדות] דאדם צריך שתהיה לו השקפה מקיפה על העולם, ועל החיים שלו, והדברים דלקמן הם

המשך בעמוד 8

ודבריו חיים

אבינו רועינו מרן ראש הישיבה בעל ה'מעגלי צדק' זיע"א

הטעם לכוסו של אליהו

הרמ"א (סימן תפ' סעיף א') כותב "וי"א שיש לומר שפוך חמתך ולפתוח הפתח כדי לזכור שהוא ליל שימורים".

המשנה ברורה על המקום אומר (ס"ק י') 'ונוהגין באלו מדינות למזוג כוס אחד יותר מהמסובין, וקורין אותו כוס של אליהו הנביא'. ומוסיף המשנה ברורה, 'לרמז שאנו מאמינים שכשם שגאלנו השם יתברך ממצרים, הוא יגאלנו עוד, וישלח לנו את אליהו לבשרנו'. כאן הוא מגדיר מה זה 'כוסו של אליהו', כוס של אליהו הנביא בליל הסדר זה כדי לרמז שאנחנו מאמינים שכשם שגאלנו ממצרים כך הקב"ה יגאל אותנו במהרה וישלח לנו את אליהו הנביא לבשרנו.

שמעתי לפני הרבה שנים מהרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, הוא שאל קושיא פשוטה וחזקה מאד, מדוע קוראים לזה 'כוס של אליהו' מדוע לא 'כוס של משיח'? הרי הכוס הזאת באה לרמז שאנחנו מאמינים שהקב"ה יגאל אותנו במהרה כשם שגאל אותנו ממצרים, ואם כך זה 'כוסו של משיח' ולא 'כוסו של אליהו', אליהו הוא רק המבשר על הגאולה. זו פליאה עצומה.

והרב זצ"ל בשעתו אמר על זה ישוב קצת, ויש קשיים בישוב זה, אבל הקושיא היא באמת קושיא עצומה.

יתכן אולי לומר כך. הבאנו את דברי הרמ"א שנוהגים לפתוח את הדלת, ויש על כך גם בערוך השולחן, (סי' תפ' ס"ק א') 'ונוהגין לומר שפוך חמתך ולפתוח הדלת כדי לזכור שהוא ליל שימורים. ובזכות אמונה זו יבוא משיח וישפוך חמתו על הבבלים שחרבו בית המקדש, ועל כי קודם ביאת המשיח יבוא אליהו לכן המנהג להעמיד עוד כוס באמצע השולחן, וקורין אותו כוסו של אליהו. ויש שהיו נוהגים לעמוד מהסיבה ולומר ברוך הבא'. ועל זה אומר הערוך השולחן 'זהכל לחיזוק האמונה, כי כך אנו מקובלים שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל'.

והדברים מאד תמוהים, הרי הוא לא בא, א"כ מהי האמירה 'ברוך הבא', זה לא רק 'מיחזי כשקרא' אלא זה 'שקרא' ממש. מוזגים כוס ועושים עוד מעשים אחרים כדי לחזק את האמונה, אבל איזה מובן יש להגיד 'ברוך הבא' לחיזוק האמונה. זה הרי ממש פליאה עצומה.

ובאמת ידוע שלדבר הזה יש מקורות, אם כי בפוסקים זה לא מפורש, אבל יש לזה מקורות.

בספרים הרי מובא שאליהו הנביא בא לבית יהודים בליל הסדר. מה הפירוש של המילים האלה, אומרים את זה ושרים את זה כבר מהחידוד. אבל מה באמת הפירוש של המילים האלה, למי הוא בא ואיך הוא בא, אבל כך כתוב בספרים וזה ידוע.

ראיתי מועתק מה שסיפר החי' הרי"ם על הנודע ביהודה (מובא בספר אור פני יצחק עמ' טז) 'שמעתי שפעם אחת הפליג אדמו"ר מהרי"ם זצ"ל מגור מצדקתו של הנודע ביהודה זצ"ל. וסיפר שבלייל פסח באמירת הגדה כשפותחין את הדלת כשאומרים שפוך חמתך, היה הולך ומלוה את אליהו הנביא מכל המדרגות שאצל ביתו, ואמר - לא שהיה רואה את אליהו הנביא אך היה מאמין באמונה שלימה שאליהו הנביא בא אז לכל אחד שבישראל, לכן היה הולך ומלוה אותו'.

נמצא על כל פנים שיש פה סמך 'שאליהו הנביא בא אז לכל אחד שבישראל'.

ומובא גם כן על ה'תורת חסד', התורת חסד היה בירושלים לפני מאה שנה, הוא אמר את הדברים ג"כ בצורה אחרת. וכך נדפס, 'בעל תשו' תורת חסד לא הניח לשום איש לישב אצל הסדר שלו ... שאל כל איש צדיק בא אליהו ז"ל או שלווחו בליל פסח, בכך צריך את לדעת האיק לישב'.

ומובא גם כן בשם אחד הרעבע"ס הגדולים שגם כן כמו שמוזכר בערוך השולחן (אמנם בערוך השולחן זה מוזכר בתור ספר פסק), הוא היה קם בשפוך חמתך והיה פותח את הדלת ואומר 'ברוך הבא' שאליהו הנביא הגיע.

נמצא כעת שהמילים 'ברוך הבא' זה לא סתם מילים, יש שייכות בין הדברים. ביסוד הדברים כתוב פה

המשך בעמוד 8

מרוך על שום מה

נמצאים אנו בעת צרה ליעקב, משנאינו מקרוב ומרחוק גמור אומר לכלותינו ח"ו, האזעקות המנסרות את חלל האויר בין ביום ובין בלילה, וכלי המשחית העצומים שבכוחם לחולל שמות והרס ל"ע, יש בהם כדי לפשט עקמומיות שבלב ולעורר אותנו לתשובה לפני אדון כל בתפילה שיחוס וירחם על עמו ישראל מכל רע.

ישראל עם קדושים בכל מקומות מושבותיהם עוסקים בימים אלו בהכנות לקראת חג הפסח זמן חירותנו. על אף הקושי הכרוך בהתארגנות ובהכנות הרבות בתקופה מתוחה כזו, הלבבות מתרוננים ועסקי המצוות נעשים מתוך שמחה ורוממות רוח ובטחון בבורא כל עולמים שיראו נפלאות כשם שגאלנו וגאל את אבותינו והוציאנו משעבוד לגאולה.

בליל הסדר הקרב ובא נזכה בס"ד לקיים מצוות רבות שנתנה לנו התורה זכר לגאולה, רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל הקשה בזה, מדוע התורה ציוותה מצות מרוך, זה הרי לא זכר לגאולה, היום טוב הוא יו"ט של הגאולה ולא של השעבוד, וא"כ היה ראוי שמצוות החג ישתייכו לגאולה עצמה

אך יישב מרן רה"י זצוק"ל את הענין ע"פ דברי האוה"ח בפרשת שמות ח"ל "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" "מן העבודה" פירוש, לא שצעקו לאל שיושיעם, אלא צעקו מן הצער כאדם הצועק מכאבו, ומודיע הכתוב כי אותה צעקה עלתה לפני ה'.

עם ישראל נאנחו, הם צעקו, אומר האוה"ח, לא שהם התפללו [וידאי שהתפללו, אבל הצעקה הזאת זה לא היה בתפילה] אלא היתה פה צעקה של אדם סובל ונאנח, כשאדם סובל הוא צועק, ואותה צעקה עלתה לבורא עולם, אותה צעקה שהיתה סתם מכאב היא עלתה לפני ה'.

ומה הביאור בזה, אומר האוה"ח, בהמשך "וירא וגו' וידע וגו' פירוש אחר שצעקו ועלתה צעקתם זכר ה' ברית האבות, וזה היה סיבה לפנות להם ולראות אותם כי ראיית ה' במצטרע תועיל להסרת הצער, כי הוא רחמן מלא רחמים ורחמיו על כל מעשיו" [הובא בס' שפתי צדק], נמצא ששעבוד בני"ב במצרים היה סיבה לגאולה כמו שכתוב [מיכה ז] כי אשב בחושך ה' אור לי ואחז"ל כי יהיה החושך סיבת האורה.

האמונה הברורה בהש"ת שבכל דור ודור מצילנו מידים היא העומדת לנו מול גלי הטשטוש והכזב הצצים בפרט בתקופות כאלו, ומתעיים את לב ההמון להימשך אחר נצחונותיהם המדומים ופעולותיהם של פורקי עול, שכל דעתם היפך דעת התורה וכל מטרתם המוצהרת לעקור את האמונה מעמ"י חלילה, ולהתנתק ממסורת אבותינו וממצוות התורה.

כפי שמעורר רבינו ראש הישיבה שליט"א בשיחותיו תדיר, על חובתנו להיזהר ולהישמר מאוירת הכוחי ועוצם ידי השוורת ברחוב, ובמיוחד בעת הצלחות מדומות כמו בעתות צר ומצוק בהם פורקי העול תולים ייבם באלהי עץ ואבן, והאווירה הקלוקלת אף מחלחלת אל אחינו הטועים ברחוב החרדי ה"י, ולצערינו אף בינינו נשמעות אמירות כמו "הממ"ד הציל..."

הדרך הישרה והברורה שאנו בני הקהילה הק' תלמידי רבינו בעל המעגלי צדק זצוק"ל, חיים בה לאורך כל השנה בצילה של הישיבה הקדושה, כמו בהתאגדות התלמידים בערים בני ברק ומודיעין עילית הפורחות ומשגשגות בס"ד לאורה - היא הדרך הברורה השומרת על הראש לכל ייסחף ויתפעל מהצלחות שווא, שהנסיון הארוך לימד שלא הם המביאים שלום ושלוו בארץ, כי אם רק הגאולה האמיתית ושיבת עם ישראל אל הש"ת, ללכת בדרכיו ולקיים מצוותיו.

שנזכה להמשיך ולדבוק בדרכם של רבותינו והקב"ה יצילנו מכל רע, שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, אכ"ר.

שלהי חורף תשנ"ז עם תחילת כינונה של קהילת בני הישיבות בראשות רבינו עט"ר בעל המעגלי צדק זצוק"ל והקמת המוסדות שע"י, התעורר גם הצורך בחבורת מצות יד לאברכי הקהילה הצעירה. אמנם מס' המשפחות לא היה רב, אך את הצורך החיוני למצות יד מהודרות בתכלית לא ניתן היה לדחות.

או אז קמו כמה אברכים מסורים והתחילו לגבש את כל הנצרך תוך כדי בירור יסודי בכל ההלכות והידע הדרוש, וכך צלחה לה איכשהוא האפייה הראשונה בס"ד. לאחר השנה הראשונה נטל ע"ע הגאון רבי אבינועם אנסבכר שליט"א את עול ניהול החבורה, וכך הוא מתאר את אותם השנים:

"טו"ב שנים זכיתי לעזור באירגון חבורת אפיית המצות שע"י הקהילה הקדושה, בחבורה זו הורגשה מידת היראת שמים הגדולה של בני הקהילה, בדקדוק המצוות ללא פשרות וללא חסכון בטירחם ובממון העיקר שנזכה לאכול מצות מהודרות לקיים מצות מצה כראוי. עיקר ההקפדה היתה על נקיין הכלים השולחנות, כאשר כל ח"י רגעים אברכים עמלי תורה עומלים לבדוק ולבחון כל סנטימטר שלא נשאר בו פירור קמח או בצק, כל סנטימטר בכלים בשולחנות, במוטות הפיגרים, אברכים טיפסו גבוה או הנמיכו קומה לבחון ולבדוק כראוי, כמו"כ נבדקו ידי העובדים מבפנים ומבחוץ, וכל זאת אחר ליבון כל הנצרך.

במשך השנים הקפידו האברכים לבוא במיוחד לטחון את החיטים בס"ב במטחנות של הרב בורר ז"ל, כדי שלא נצטרך לסמוך על בחורים ועובדים מזדמנים שאינם בקיאים בהקפדה היתרה על חשש זיעה וחיומין, דבר שדרש מאמץ גדול מצד האברכים.

נעשו כמה נסיונות להדר אף בקצירת החיטים, בקצירת יד, אך מחמת קשיים כשרותיים שונים לא התאפשר לעמוד בזה.

הכל נעשה כמובן בדקדוק ההלכה, כשנעשה מאמץ להתחדש כל שנה בכלים חדשים, במקלות, בציפוי השולחנות וכדו', לתוספת הידור.

כבר מראשית הדרך נתבקש רבינו ראש הישיבה שליט"א להיכנס בעובי הקורה, וכל השאלות הרבות הדורשות בדיקה מעמיקה בשטח הונחו לפתחו. במשך השנים נקבעו הכללים הראויים ביותר מבחינה הלכתית וטכנית לאפיית המצות: לא מכניסים יותר משתי מצות, מוציאים אחת אחת, נקבעה כמות המים לכל קילו, כמה מער'ת אפשר להכניס בשולחן, ועל כולנה עמד ראש הישיבה שליט"א במשך שעות מרובות לפקח על כל תהליך האפייה מתחילתו ועד סופו באחריות ובדקדוק רב.

במשך השנים זכינו פעמים רבות להשתתפותו של מרן ראש הישיבה זצ"ל באפיית המצות, בשפיכת המים, בגלגול המצות, [ופעם אחת אף השתתף רבינו זצ"ל בשאיבת המים שלנו], פעמים רבות הזכיר בשיחותיו בהתפעלות כמה מדקדקים בני הקהילה באפיית המצות, וכי ראוי לאברכים עמלי תורה שיהיו להם מצות מהודרות שכאלו.

לאחר כמה שנים עם פריחת ושגשוג הקהילה הק', והצטרפותם של אברכים רבים לחסות בצילה, עלה הצורך לחלק את החבורה לשתי קבוצות, כשבמשך השנים אף הוקמה חבורה שלישית וכולן צועדות במעגלי צדק בדקדוק והקפדה יתירה עפ"י הוראות מרן זצוק"ל והכוונת רבינו ראש הישיבה שליט"א.

גלות אחר גלות עברה החבורה ממאפייה למאפייה בנסיבות שונות (מסטמאר לאירנשטיין חזרה לסטמאר וחלילה לאירנשטיין, ומשם לבעלז), כאשר בכל פעם טרח רבינו ראש הישיבה שליט"א להגיע בעצמו ולבחון בדקדוק את כל הפרטים הנדרשים, כשאפשרויות שונות (ונוחות יותר) נדחו ע"י, בשל ההקפדה הרבה בעסק המצות.

באחת הפעמים שביקר רבינו זצ"ל באפיית המצות [באשדוד במאפיית אירנשטיין שהיתה ב'שלד', במקום בה נמצא הבימ"ד של הישיבה כיום], אמר לו אחד האברכים כי הלואי ונזכה ונצטרך עוד פעם לאפות מצות השנה, והיינו לאפות מצות בטירה לאוכלם עם קרבן פסח, מיד מלאו עיניו של ראש הישיבה דמעות של צפיה לגאולה במהרה.

פרק מיוחד באפיית המצות הוא ההקפדה המיוחדת על 'כפולות', לפי הוראות מורינו הרב רבינוביץ שליט"א, אימתי נחשב שהחלקים מתאחדים/נושכים/דבוקים/נוגעים, אימתי אפשר להפרידם זה מזה קודם שמתייבשים, גם יש לציין את ההקפדה המיוחדת של הרב שליט"א על הפרשת חלה כהלכתה, שלא יהיה חשש של על מנת לחלק, שיהיה הצירוף סל כהלכתו, שתהיה השליחות להפרשת חלה ע"י שטר וכדו',

תמיד לאחר אפיית המצות היתה הרגשה של רוממות מיוחדת כי בסיעתא דשמיא, שנה אחר שנה נמשכת המסורת המפוארת, וכך גם השנה זכינו לאפות מצות מהודרות בתכלית ההידור, ובתפילה כי נזכה גם לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בירושלים עיה"ק.

רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

מתוך שיחת הכנה להגן הפסח בבית"ד מעגלי צדק ערב פסח תשפ"א

אנחנו נמצאים לקראת ימים גדולים ומיוחדים שבראשם ליל הסדר הגדול והקדוש. שאפשר בימים אלו לקנות מעלות להתרומם לכל השנה כולה, ודוקא לכן זה כנגד זה עשה אלקים, הטרדות לקראת הימים האלו מרובות, כדי שמי שבאמת רוצה לקנות את הדברים יצטרך לעמול ולהתייגע, לקנות אותם בעמל. כמובן שכל זה בדעת בעלי בתים אמור להקשות או לעשות רפיון בעבודה הגדולה של ההכנה של שבת הגדול לקראת פסח וההמשך לקראת מתן תורה, אך כמובן שלבני העליה האמיתיים כל התירוצים וכל הקשיים לא פוטרם מהחובה הגדולה לא לאבד את הזמנים הגדולים האלה בידיים חז' או אפשר לטרוח ולהכין את הכל מסביב ותוך כדי זה לאבד חז' את עיקר העיקרים. אי אפשר ליפול לימים האלה ממילא, כי אז חס וחלילה עד שמבחינים שרוצים לקנות ולחפש - כבר אחרי ההגה.

ליל הסדר הוא הלילה היחיד בשנה שהתורה בחרה לחייב מצוה דאורייתא של 'והגדת לבנך'. יש מצות חינוך כל השנה כל רגע, אבל זהו הלילה היחיד שהתורה צוהתה והגדת לבנך. ברור שזה אמר ומחייב שיש בלילה הזה כוחות מיוחדים שחייבים להקנות ולקיים ב'והגדת לבנך'. ופשוט וברור שהחוב לא מצטמצם בזה שמעבירים לילדים את הסיפור של יציאת מצרים, את ההלכות, כל בן לפי מעלתו, אלא פשוט וברור שזה חלק מהחובה הגמורה שכל הילדים וכל המשפחה צריכים לצאת ברוממות מהלילה הזה. מה שידברו אחרי ליל הסדר או בתוך, האמירה צריכה להיות - תראה, זה לא אבא של כל השנה, זה אבא אחר, זה אבא מרומם, זה אבא מקודש, יש משהו הלילה הזה. זה עיקר העיקרים של 'והגדת לבנך'. את הסיפורים ואת המצוות ב'ה הילדים שלנו יודעים היטב, מהבית והמחזיר ומתמידים ב'ה, אבל עיקר העיקרים זו הרוממות, להרגיש שקורה היום משהו, יש היום משהו מיוחד, ואז כבפלא כפלים יחפשו להתבונן מה קרה, על מה מדובר.

אחרי מלאכת המשכן כתוב על עם ישראל 'ויצאו מלפי משה', ולכאורה זה מיותר, כולם הרי יודעים שמהם קרא להם ודיבר לכולם וברור שכשנעמר הציצו הם יצאו מלפי משה. אלא זה בא לומר שניכר עליהם שהם יצאו מלפי משה, הם כבר לא היו אותם אנשים, אחרי ששמעו את הציצו של המשכן, את השראת השכינה, את קבלת התורה שיש במשכן, וכל זה הם יכולים לעשות, הם יכולים להוריד שכניה למטה, אז - 'ויצאו מלפי משה' הם לא יצאו אותם אנשים שהם נכנסו. זו ההרגשה שצריכה להיות בכל בית ובית כשיצאים מליל הסדר.

אבל כמובן שזה יתכן רק בבחינת המשל הידוע של הכוס המלאה, הכוס המלאה שופכת סביבותיה ומקרינה וממלאה את כל מה שסביבה. לכן מי שרוצה באמת לקיים את הדין עם כל מעלתו, חייב שהוא עצמו יבוא מוכן מרומם ככוס המלאה. וכך זה מדויק בברכה שאנחנו מברכים על התורה 'והערב נא ד' אלקינו את דברי תורתך.. ונהיה אנחנו וצאצאנו... מקדימים לתפילה שנהיה אנחנו וצאצאנו 'והערב נא ד' אלקינו את דברי תורתך בפנינו', אם אצלנו לא נגיע למדרגה של הערב נא, אם התורה לא תהיה עריבה, אם התורה לא תהיה שאלת חיים אצלנו, אז אין מה לצפות שנהיה אנחנו וצאצאנו... אנחנו וצאצאנו מתילד אם אצלנו מתקיים והערב נא.

כך ברור שבליה הקדוש הזה אם באמת רוצים לקיים את החובה להעביר את הדברים הלאה אנחנו חייבים כל אחד להתבונן. נע בלי נדר בנקודה אחת שיש בה לכאורה הכנה גדולה, אמנם יש בזה הרבה להאריך, אבל בתור הכנה נבאר את עיקר הדברים מה באמת אפשר לקנות על מנת ליכות להתרומם ולרומם.

לכאורה היסוד הראשוני הוא דבר שאנחנו דשים בעקביו פעמיים ביום, הגמ' בברכות (ד' ב') אמר מר קורא ק' ומתפלל, מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפילה של ערביה. רש"י במקום מבאר כל שכן דשחרית, דעיקר גאולה מצרים בשחרית הוי דכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל.

הגמ' מבטיחה איזהו בן העולם הבא, הסומך גאולה לתפילה. מה יש בזה.

אומר רבינו יונה שם, יש להקשות וכי מפני שסומך גאולה לתפילה יש לו שכר כל כך שיהיה בן עולם הבא. ואמר מורי הרב שהטעם שזוכה לשכר גדול כזה, מפני שהקב"ה כשנאלץ והוציאנו ממצרים היה להיותנו לו לעבדים שנאמר כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, ובברכת גאל ישראל מזכיר בה החסד שעשה עמנו הבורא, והתפילה היא עבודה דאמרינן ועבדתם את ד' אלקים זו תפילה. וכשהוא מזכיר יציאת מצרים ומתפלל מיד, מראה שכמו שהעבד קונה אותו רבו חייב לעשות מצות רבו, כן הוא מכיר הטובה והגאולה שגאל אותו הבורא ושהוא עבדו ועובד אותו. וכיון שהוא מכיר שהוא עבדו מפני שגאלו, ועושה רצונו ומצוותיו, נמצא שבעבור זה זוכה לחיי העולם הבא.

אומר רבינו יונה, אם קצת נחיה את הדברים כל התפילה שלנו תיראה אחרת, וגם כל ההכנה שלנו לליל הסדר. מה זה נקרא לסמוך גאולה לתפילה. יש כאן כמה יסודות, דבר ראשון 'וכיון שהוא מכיר שהוא עבדו מפני שגאלו'. הזכרתי כבר ואני חוזר ומזכיר, כי אני נפעם ממה ששמעתי על רה"י רבי שמואל זצ"ל שב'שנים מקרא ואחד תרגום' כשקרא את הפסוק 'בשנאת ד' אותנו הוציאנו ממצרים' ראו בני הבית שהוא נשגב ונהיה כולו אדום. כששאלו אותו מה קרה, הוא אמר איך יכולנו להגיד כאלה מילים... לא מדובר רק לחיות את הפרשיות, ולחיות את מה שהיה אז, הוא הרגיש שהוא חלק מזה, הוא חלק מעם ישראל. אנחנו מחוברים

אנחנו משפחה אחת עם ישראל אחד, איך יכולנו להגיד... אני חלק מהאמירה הזאת. זה כתוב כאן ברבינו יונה, כל אחד ואחד בגאל ישראל ואמר את כל האריכות על יציאת מצרים מבית עבדים פדיתנו, זה לא סתם בלשון רבים, אני חלק מהיציאה! אני נגאלתי! אני חלק מהגאולה, 'וכיון שהוא מכיר שהוא עבדו מפני שגאלו'. זה הציצו לסמוך גאולה לתפילה, כל יום שחרית וערבית, כך צריכים להרגיש תודה להקב"ה - גאלת אותי!

וממילא, אומר רבינו יונה, גאולת מצרים מחייבת אמונה מוחלטת, ואם כך זה מחייב עבודה שעבד חייב לאדונו. הזכרנו בימים נוראים שתפילה נקראת עבודה, לא רק מכח שוה עוד מהלך של עבודת השם. היסוד של תפילה זה עבודתו! תפילה פירושה, לא רק שיש לי הכל ממך, אלא אין לי כל רצון אחר חוץ ממך שאתה רוצה, כמו שאין רצון לעבד חוץ ממך שהאדון שלו רוצה. זה נקרא סומך גאולה לתפילה, ולכן הוא בן העולם הבא. כשאדם באמת חי ומרגיש ומתפלל אז פעמיים ביום הוא מרגיש - הקב"ה - אותי הוצאת ממצרים, אני שלך, אין לי חוץ ממך כלום! שיא האמונה פעמיים ביום, ואת הרגשת הרוממות הזאת אנו דשים בעקב.

וכך זוכים להיות בן עולם הבא, פירושו של דבר שהיום כאן הוא בן עולם הבא! הוא חי במדרגה של עולם הבא, הוא חי עם הקב"ה, זה מה שחז"ל תקנו בתפילה לכל אחד ואחד, להודות, אני יצאתי.. ואני עבד.. ואני מבקש.. ורק ממך.. ורק מה שאתה רוצה שיהיה לי..

יש בחזו"א אמונה ובטחון, צריכים הרבה להשקיע ללמוד בעיון ולהבין מה אמר. החזו"א פותח את פרק א' 'מידת האמונה היא נטיה דקה מעדינות הנפש', זה אמונה. לא כל ההוכחות ולא כל המחקרים וכל מה שארבו פנים לטווח עם בעלי תשובה, שמרן הרב שך התבטא נגד זה בחריפות. כל מיני הוכחות וגנימטריאות ותמונות והשכלות וכו', אמר כאן החזו"א 'מידת האמונה היא נטיה דקה מעדינות הנפש', מה הפשט בדברים, זה אמונה! הרי רואים גם אנשים עדינים לכאורה ועדיין רחוקים.

בהמשך (באות ט"ו) אמר החזו"א 'ומה נבדד זה האיש אשר בעבודתו המתמדת עלתה בידו לקבוע רסן על פי מידות הגסות עדן לבלום, אין כעס ואין רוגז, אין שנאה ואין איבה, אין נקימה ואין נטירה, אין שאיפה אחר כבוד, ואין תאוה לשעשועי הבלים. וכשם ששכלו של האציל נכון, ודעתו דעת אמת, כן הדמיון שלו מכריע תמיד את כף האמת, ואמתת מציאותו ית' מתקבלת על לבו, ללא היסוס, וללא פקפק, כי לבו רואה תמיד ברק נוגה למעלה מגדרי עולם, ובהכרת בוראו ית' ימצא פתרון החידה של העולם כולו אשר הדריכה מעותתו ללא הפגות'.

לכאורה כתוב פה בחזו"א את ההסבר למשפט הקצר שהוא פתח בו. אמונה זה קנין שהקב"ה טבע בנפש אדם נקי, זוהי אמונה, לא שכנועים ולא הסברים. אדם שיש לו נפש נקיה ממילא בסייעתא דשמיא הקב"ה ברא שחודרת אליו אמונה ולא תצליח להזיז אותו, זה ברור לו הוא חי את זה, לא יתכן אחרת, מאיפה? תפתח את הלב שלו ותראה. זה שורש האמונה, אחרי כל המחקרים, ויש דברים שאפשר להוכיח כמו שהחזו"א דן בתוך הפרקים, ולא עכשיו נאריך בזה. שורש האמונה האמיתי, יסוד ושיא האמונה סופה במקום שדעת אדם לא מגעת, כלשון החזו"א נטיה דקה מעדינות הנפש. מי שיש לו נפש נקיה ממילא הקב"ה ברא ושתל בו אמונה וזה ברור לו - לא תצליח להזיז אותו, הוא מרגיש שהקב"ה נמצא אצלו. כך קונים אמונה.

ופה יש לנו טעות בכל דרכי העבודה. ב'ה אפשר דרא, מהדרים במצוות הידוריים הידורים על כל דבר, בכל תחום עד הסוף. במצה בקידוש בציצית בתפילין, אפשר דרא, בלימוד תורה יושבים ומחזשים. אבל אנחנו בורחים מעיקר העבודה. כתוב במדרש שלעתידי לבא לכל צדיק וצדיק מוכינים ש"י עולמות, שלש מאות עולמות לסור מרע, ועשר עולמות לעשה טוב, זה מבהיל. מה חז"ל מלמדים אותנו, את מה הקב"ה מעריך, על מה הקב"ה נותן עולמות? על סור מרע. אנחנו מוכינים להדר ולהקפיד, ועוד שיטה ועוד דרך, אבל מה עם המלחמה הפנימית? מה עם הנקיין? מהמלחמה האמיתית אנחנו בורחים... יש הרגשה כן, אני מהדר כל כך, איזה נרות תוכיח... עם השמן המיוחד... בפתילות המיוחדות וכו' אבל עם איזה לב אתה מדליק נרות תוכיח?!!

כתוב בחזו"א, עם כזה לב אין אמונה. נרמה את עצמנו כמה שאנחנו רוצים, אמונה לא יכולה להקנות בנפש כזאת. כמובן שיש מדרגות על גבי מדרגות, אבל אם לא מסלקים את הסור מרע אין אמונה בדרגה, לא שייך כך לקנות אמונה.

זהו העבודה לליל הסדר, צריכים בליל הסדר להקנות רוממות, מהי הרוממות אין אדם מתרומם? אם אדם מרגיש עוד שטיקל אמונה, עוד משהו של קרבת השם הוא נראה אחרת, הוא זורח. שלש מאות עולמות יש על הסור מרע, זה הנקיין וזהו העבודה של הימים האלה. את זה הקב"ה מבקש מאיתנו וזה מה שאנחנו מצויים להתחיל הלאה, זה מה שצריכים להרגיש בליל הסדר, עם זה מקנים את ליל הסדר כמו שצריך, וממילא מספרים יותר טוב, מסבירים יותר טוב והדברים יותר חודרים, כי כשהדברים קדושים ומאירים ממילא הם חודרים יותר ללב.

ודאי כל אחד יש לו את ההכנה הפרטית שלו, נעני ללבנו, אבל יתכן שזוהי נקודה גדולה אם נצליח במשהו לקנות יותר עדינות הנפש, משהו של סור מרע, וכמו שהחזו"א שם מאריך אין כל דבר מעביר את הנפש, עם עוד קצת עדינות הנפש קונים את האמונה, זה אנחנו מחוייבים וצריכים להחדיר. ובזכות זה נזכה בעזרת השם עוד השנה לאכול מן הובחים ומן הפסחים.

הגאון רבי יחזקאל לנג שליט"א

תכלית סיפור יציאת מצרים - הבנת תפקיד עמ"י והעברתו לדורות

הקב"ה נתן לנו את התפקיד והיכולת לגלות את שמו יתברך בעולם. וכל שתגדל חיווקיו באמונה בה' אנו מאפשרים יותר את גילוי ה' בעולם.

ואחר שנתבאר שיעיאת מצרים היתה יסוד כל עם ישראל והתורה והמצוות, מבואר היטב. התכלית שיש בלראות את עצמו כאילו הוא עצמו עתה יצא מצרים. ולהעביר לדורות הבאים. בשונה משאר הניסים שנעשו לעם ישראל שמספק לזכור שאירע ולהודות על הנס. דבסיפור יציאת מצרים מתבאר לנו תפקידיו האמיתיים בעולם להיות עבדי ה'. וכמה שנוחה ורגיש יותר את הניסים שעשה לנו הקב"ה. ושבחר בנו מכל העמים, כך נגיע לתכלית תפקידנו.

ומעתה מבואר היטב דאפי' כולנו חכמים כולנו נבונים מצוה עלינו לספר. וכל המרבה לספר הרי זה משובח. ומוסיף הדליות יחזקאל שאפי' יוצא מצרים כשבאו להר סיני אמר להם הקב"ה אזכיר ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וכי צריך להגיד ליוצא מצרים אשר הוצאתיך הרי הם חוו את זה על בשרם, אלא הפשט הוא שגם מי שראה בחוש יציאת מצרים יש לו ללמוד רבות מהטמון ביצי'ם והדברים נפלאים למתבונן.

לכן המסקנה העיקרית מלילה כיום יאיר קדוש ונשגב זה, להכיר בכך שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים להיות לנו לאלוקים, ההודות שלנו בכיכול עם הבורא עולם. והשיעבוד המוחלט שלנו אליו. ולכן דוקא ניסים הללו נצטוו לחזור אליהם ולספר באוזן בקר ובן וכו' ולהכיר בחוש כאילו הוא עצמו יצא עתה ממצרים. ולחיות בחירות גמורה מכל המפריעים בתפקידנו זה. והדרך להגיע לזה כמש"כ הרמב"ם באגירת המוסר שכתב לבנו ר' אברהם זל ולשאר בניו, וצויה להם שעבדו החומר לשכל, כלומר הנוף לנפש. כי שעבדו הוא חרותכם בזה ובבא עכ"ל. יהי' שנוכח לעבודה שלמה ולכל השפעות הלילה הנשגב והנורא אבי"ר.

ישראל ה' אלוהינו ה' אחד. ה' אלוהינו למה נאמר והלא כבר נאמר ה' אחד, אלא עלינו הוחל שמו ביותר. וכיוצא בו שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלוהי ישראל. והלא כבר נאמר את פני האדון, אלא על ישראל הוחל שמו ביותר. עכ"ל.

א"כ נמצינו למדים שיעיאת מצרים תכליתה ב' ענינים, א' אמונה במציאותו ואחדותו יתברך. ב' ליצור את היחוד השלם בין קוב"ה וישראל.

וזה מה שכתב הרא"ש דמי שאינו מאמין בהוצאתיך מארץ מצרים, אף אינו מאמין באנוכי ה' אלקיך, והיינו דעלינו להאמין שכל המטרה היא לא רק להראות שהקב"ה יכול להוציא אותנו ממצרים, אלא אני מוציא אתכם כי אני רוצה אתכם ע"מ להיות אלוהים עליכם, ולשם כך עשיתי את כל האותות והמופתים ע"מ שתהיו לעם ד' וזה היחוד השלם.

וכך מבואר בספרים הקדושים, שחג הפסח נקרא הלידה של עמ"י. וישנה עוד הגדרה שנקרא האירוסין של עמ"י עם הקב"ה ומתן תורה מוגדר הנישואין יום חתונתו ויום שמחת ליבו. אולם שורש החיבור נוצר בחג הפסח.

ונמצא שבשביל ליצור את היחוד הזה, היה צריך ב' ענינים, א' שייצ"מ תגלה את כבודו יתברך, שמהווה את הכל. ב' לגלות ולבטא שהקב"ה בחר בנו מכל העמים. ולכן נעשו הניסים דוקא בצורה שיראו שהקב"ה גילה מלכותו עלינו, ולאורך כל המכות הפריד בין מצרים ובין ישראל להראות שאנו עם סגולה.

וזו היתה תכלית הגאולה של הוצאתי והצאתי וגאלתי בשביל שנהיה תוצאה של ולקחתי אתכם לי לעם

וזהו רצוני יתברך מאיתנו כמש"כ בישעי' [מן, מד] עם זו יצאתי לי תהלת יספרו וכו' ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו וכו', אתם ענדי היש אלוה מבלעדי ואין צור בל יצאתי.

ארמי אובד אבי – שורש בגין עמ"י

כולה. עכ"ל, ואף שמדבריו מבואר דישנה שייכות בין גלות לבין גלות מצרים עדיין יש להבין מדוע סיפור זה שייך למצב סיפור יצי'ם.

וביאור הדבר דהנה ידוע דעיקר יצי'ם היתה יצירת עמ"י והיותו לעם סגולה [וכמש"כ בתכלית סיפור יצי'ם]. ומובא בשם מרן הרב שך זצוק"ל דמה שמתחיל מארמי אובד אבי אין כוונת בעל ההגדה להחשיב עוד צרות שהיה ליעקב בדרך, שהרי גם היה לו רדיפה מעשיו ולא נזכר, וכן מעשה דדינה ולא נזכר, אלא שבעל ההגדה מביא רק את מה שנוגע לבגין עמ"י.

ובזה"ק מובא דכל המאבק של לבן ביעקב היה לעקור הכל, וכל השתלשלות העבודה של יעקב אצל לבן היתה להפריד את הקדושה מהטומאה ולהעמיד את עמ"י רק על צד הקדושה, ויעקב בעבודתו זו היה בחר האבות והשלים בזה את התיקון, ועד כדי כך שחל"ל אומרים שכאשר אברהם היה בבבשן האש היה נידון למעלה מדוע להצילו הרי כמה גייים יצאו ממנו ובזכות יעקב יצא מכבשן האש, וכן כתוב בכת"ס שזה שיעקב היה בבית לבן זה גידל אותו מעל יצחק אבינו בכך שהיה צריך לעבוד בסביבה קשה זו, ובהכרח שלתת לעמ"י את הכוחות העצומים לעמוד בטומאת מצרים. ואף לדורות הבאים שיוכלו לעמוד בתוך נסיונות הטומאה, היה צריך שיעקב אבינו יפריד את כל הטומאה שנדבקה מדורות שלפניו, וזה היה ע"י שחי בתוך הטומאה בגלות לבן ומתוכה להגיע לתכלית הקדושה, ולא לחינם הלך יעקב אבינו עם רום מעלתו לפני כן לשיבת שם ועבר ולמד י"ד שנה ולא נתן שינה לעיניו ע"מ להכין עצמו למאבק הקשה עם כוחות הטומאה, נורא נוראות.

והנה התורה מעידה על יעקב אבינו שעבודה זו בבית לבן

בהגדה של פסח אנו אומרים, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. וברמב"ם פ"ז ה"ז בכל דור ודור וכו' כאילו הוא בעצמו יצא עתה משיעבוד מצרים שנא' ואותו הוציא משם.

והדברים צריכים ביאור היכן מצוין שצריך לחיות את מעשה הניסים כאילו הוא עצמו יצא עתה.

ועוד צ"ב מה שונה גילוי הניסים של יצי'ם משאר גילוי הניסים של עניי כבוד בסוכות ופורים שלא מצוין חובב בשיעור כזה. ואף לא מצוין בהם דין מיוחד של והגדת לבנך וצ"ב.

והנה באבן עזרא הביא מה שהק' ר' יהודה הלוי, למה פתח הקב"ה באנוכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא באשר בראתי את העולם, וע"ש מה שתי'.

אמנם בארחות חיים להראש כת' וז"ל: דמי שאינו מאמין באשר הוצאתיך מארץ מצרים אף אינו מאמין באנוכי ה' אלקיך ואין זה יחוד שלם, כי זו היא סגולת ישראל על כל העמים, וזה יסוד כל התורה כולה.

מבואר בדברי הרא"ש שהאמונה באנוכי ה' אלקיך תלויה באמונה ביציאת מצרים ולא רק מפני שזה מה שמגלה על אלוהות יתברך, אלא כי זהו סגולת ישראל על כל העמים, וזהו יסוד כל התורה כולה. והדברים צריכים ביאור.

בספר דליות יחזקאל מקשה ר' יחזקאל סרנא, מדוע כל המצוות והמועדים הם זכר ליציאת מצרים, הרי גם אם נאמר שייצ"מ גילתה את תכלית הבריאה, אבל אחר שהתגלה תכלית הבריאה יש לתלות התורה והמצוות בבריאת העולם.

ומבאר ר' יחזקאל סרנא, שע"כ יציאת מצרים אינה רק כמות ומופת המעידים על מלכותו יתברך. אלא נוצר ונתהווה ביצי'ם היחוד השלם. שהוא קיים בשלמותו דוקא ביצי'ם ולא בכל הניסים האחרים ואף לא בבריאת העולם.

ויסוד לדבריו מביא ממה שאז"ל [ספרי פר' ואתחנן] שמע

כתב הרמב"ם ז"ל: וכן הוא בהגדה שיתחיל מארמי אובד אבי וכל המרבה לספר בזה הסיפור הרי זה משובח, ומשמע דיש משמעות עמוקה בזה שאנו צריכים להתחיל הסיפור דוקא מארמי אובד אבי והדברים צ"ב.

הגאון מתייחס לכך שממעשה זה רואים שלמרות שאנו לא ראינו את כל הרוע שהיה שם התורה מעידה שהיה שם רצון לעקור הכל, וכמש"כ יש לאל ידי לעשות עמכם רע, ויש שהוכיחו מהפס' הבנים בני והבנות בנותיו ומ"מ התורה מגלה לנו שהכוונה היתה לעקור הכל, והקב"ה הציל את יעקב אבינו מידו.

והנה הגאון בביאורו על תיקוני הוזהר מביא השוואות מפליאות בין פרשת לבן שזה גלות יעקב בבית לבן, לבין גלות עמ"י במצרים, וזה תוכ"ד והענין כי יעקב ולבן דוגמת ישראל במצרים כמו שכתוב האבות הם סימן לבנים ונביא חלק מן ההשוואות.

א. גלות יעקב גלות מצרים, ב. יעקב לקח כל רכושו של לבן כמש"כ הנה ראיתי את כל אשר לבן עושה לך, ואז נתן הקב"ה הכל ליעקב, ובמקביל ויצאנו את מצרים. ג. ובמקל לקח לבן ברכושו ע"י מקל ליבנה לח לזו וארמון, דוגמת המטה במצרים. ד. ובעל המטה הוא יעקב, דוגמת משה רבינו שהוא בעל המטה. ה. כמו שיעקב ברח מלבן במנוסה, כן במצרים ברחו שאמרו דרך שלשת ימים נלך וברחו. ו. וכן במצרים כתו' דרך שלשת ימים, ואצל לבן כתו' ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב. ז. וכן השיג לבן את יעקב ביום השביעי וירדו אחריו דרך שבעת ימים, וכן במצרים ביום השביעי הגיעו פרעה בשביעי של פסח. וכן כל המעשה למי שמדקדק, ולכן אמרו בספרי יצי'ם ודורש מארמי אובד אבי עד שגומר כל הפרשה

היתה בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה ומבואר בספרים שמכיוון שידע שכל עבודתו היא ע"מ להקים את שבטי קה בטרהר לכן ביחס לתכלית נשגבה זו היתה העבודה בעיניו כימים אחדים.

עוד מובא בזה"ק שכל העבודה שלו עם המקל שהיה מחמשה דברים מקל לבנה לח לזו וארמון היה לשאוב כוחות רק מצד הקדושה והיו כלולים בעבודתו שישים ריבוא נשמות ישראל, ולכן ניסה לבן לחבל ביעקב עשרת מונים ע"מ לקלקל, ובזכות אברהם ויצחק יצא עם הכל כמש"כ לולי אלוהי אבי אברהם ופחד יצחק כי עתה ריקם שלחתי.

ואף שאין לנו השגה בענינים אלו אך ע"כ מבואר ששורש יצירת בגין עמ"י היה בגלות יעקב אצל לבן וזה נתן את הכוח והייעוד של גלות וגאולה מצרים שיוכלו לצאת ששים ריבוא ויתגלה שמו יתברך על ידם.

ובאמת שלימות שליחותו התקיימה בלידת יוסף שהוא עמוד הקדושה, צדיק יסוד עולם, ואכן מעידה התורה שכאשר הגיע רגע זה שזכה להביא את יוסף הצדיק לעולם, זה הרגע שהחליט יעקב שעליו לעיזב את בית לבן, וכלשון הפסוק פרשת ויצא פרק ל' פס' כ"ה ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצי.

העולה מן הדברים שתכלית הסיפור הוא לספר שמה שהקב"ה עשה את כל ההשתלשלות היה ע"מ ליצור ולהכשיר את עמ"י להיות לו לעם, והאפשרות היחידה להעמיד את עמ"י זה רק ע"י ניתוק מוחלט של הקדושה מן הטומאה. והיבדלות זו היא שמעמידה את עמ"י לעם ד' כמש"כ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי לעם, וע"כ מתחיל מארמי אובד אבי משום ששם מתחיל השורש להעמיד עמ"י.

הרב הגאון רבי חיים מנחם מגר שליט"א

ביסוד חובב סיפור יצ"מ דרך שאלה ותשובה

פסחים קט"ז א' ת"ר חכם בנו שואלו, ואם אינו חכם אשתו שואלתו, ואם לאו הוא שואל לעצמו, ואפילו שני תלמידי חכמים שיועין בהלכות הפסח שואלין זה לזה מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות'.

ומבואר שאפי' תלמידי חכמים שיועין את סיפור יציאת מצרים ואת יסוד מצוות הלילה והיינו שאין להם כלל שאלה במה שונה לילה זה משאר לילות, בכ"ז מחוייבים לומר את סיפור יצ"מ בדרך שאלה ותשובה.

והדברים צ"ב, שהרי המושג שאלה שייך למי שאינו יודע את התשובה, אך למי שיועין את התשובה כתלמידי חכמים, מה הצורך להקדים אמירת דברים בנושא שאלה שבאמת לא קיימת.

ויתכן לבאר הדברים ע"פ מש"כ החינוך במצוה שלא לשבור עצם מן הפסח (ט"ז) וז"ל 'משרשי המצוה לזכור ניסי מצרים וכו', וגם זה גזעו מן השורש הנזכר שאין כבוד לבני מלכים ויועין ארץ לגור העצמות ולשברם ככלבים וכו', ובכל שנה ושנה באותו הזמן ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שנה, ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושין נקבע בנפשותינו הדבר לעולם'.

ומבואר שנאמרו הרבה חיובים מעשיים בפסח שיוסודם הוא לקבוע האמונה בנפשותינו. ולבארה היה מקום לשאול איך יועילו כל ההמחשות והמעשים כדי להגיע לתכלית זו, הרי ממנו"אם ברור לאדם האמונה בשכל, לא נצרך לשום מעשה והמחשה להגיע לתכלית האמונה שהרי קיימת לו ממילא, ואם לא ברור לאדם האמונה בשכל, מה יועילו כל המעשים.

וצריך לומר בזה ע"פ הידוע שקיימים באדם שתי מערכות שמכוחם הוא פועל את פעולותיו, והם, א. ההכרה השכלית, ב. ההכרה הרגשית, ושייך שלאדם יהיה ברור דבר מסוים בהכרה השכלית ולא ינהג ע"פ הכרה זו, וזאת משום שלא מרגיש כך גם בהכרה הרגשית.

וזהו שנצטוו 'וידעת היום' - בשכל, 'וזהבות אל לבבך' - ברגש, משום שאין מספיק לאדם ההכרה השכלית באמונת הבורא ית"ש, אלא צריך שיחדור גם להכרה הרגשית, וזאת משום שהרבה מפעולות האדם אינם ע"י מחשבת השכל, אלא ע"פ הרגש.

ויסוד סיפור יצ"מ נראה שהוא מהענין הנ"ל דוהשבות אל לבבך, והיינו שגם אחרי שההכרה השכלית ברורה עדיין יש צורך בהכרה הרגשית, וזו מתקיימת רק אחרי שיועין הדברים והוצאת הדברים בפה חוזר ושנן.

והוא שחייבנו חז"ל לשנן סיפור יצ"מ ובאופן של המחשה וכמאמרם ז"ל 'לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', שאלו הדברים שמחדירים את האמונה בהש"ת בהכרת הלב.

ומעתה לא יפלא יסוד חובב שאלת מה נשתנה, שהרי מהות השאלה היא ביטוי לסקרנות שפותחת את הלב לקבלת התשובה, ובה אמרו חז"ל שגם שיועין שאלה לאדם המתבונן במה שמוציא מפיו יש בה ביטוי להבנה שיש כאן שינוי מציאות שמצריך הסבר, וביטוי בפה של הצורך להסבר, זה עצמו מעורר את הלב לקבלת התשובה באופן שיחדור יותר לעומק ההכרה הרגשית, וכיון שהרבה מפעולות האדם הם מצד ההכרה הרגשית, ע"כ חייב חז"ל לייסד זו ההכרה על האמונה בהש"ת ובתוקף יכולתו והשגחתו הפרטית שהיא נעשית ע"י סיפור יצ"מ באופן החדור למעמקי הלב שזוהו רק ע"י דרך שאלה ותשובה.

הרב הגאון רבי מתתיהו יצחק לף שליט"א

ביאור מחודש בהא דבעינן שיאכל ב' כזיתים מהמצה

בתוס' פסחים קט"ז ב' [ד"ה ונאמר] כתבו, וגרסין ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שחגיגת ארבעה עשר נאכלת קודם לפסח לפי שהפסח נאכל על השובע ע"כ, והיינו דקודם נאכל החגיגה ואח"כ הפסח.

אמנם בדברי כמה מהראשונים מצאנו בזה דבר חידוש, דהנה באבודרהם בפי' ההגדה [בד"ה וכן היא המצוה] כתב וז"ל בתחילה מביאין הפסח ומברכין וכו' על אכילת הפסח, ואוכל ממנו כל אחד כזית, ואחר כך מביאין החגיגה ומברכין וכו' על אכילת הזבח, וכשגמרו לאכול החגיגה מביאין הפסח ואוכלים אותו על השובע ע"כ, ומבואר בדבריו דאוכלים קודם כזית מן הפסח ואח"כ אוכלים החגיגה ושוב מביאין הפסח ואוכלין אותו על השובע, וצ"ב סדר אכילה זו.

ובמהר"ם חלאוה [ק"ט ב'] הוכיח כן דאוכלין ב"פ הפסח, דבמתניתין שם קתני אין מפטרין אחר הפסח אפיקומן ושמעין מינה דהפסח נאכל באחרונה, ובמתני' דלעיל [ק"ג א'] משמע שנאכלת בראשונה דקתני הביאו לפנינו מצה חזרת וחרוסת ובמקדש היו מביאין לפנינו מגופו של פסח, ועוד דקתני בירך ברכת הפסח פטר את של זבח דאלמא דנאכל הפסח קודם הזבח, וכתב שם דמסתברא דאף בזמן שבהמ"ק קיים היו עושים כל סדר הפסח אכילת מצה ומרור ופסח קודם סעודה והיו מניחין מן הפסח כזית לכל אחד ואחד לאחר סעודה כדי שיהא נאכל לאחר השובע וכמו שאנו עושים במצה זכר לפסח ויעו"ש.

ובמאירי [דף ק"ד] כתב בזה עוד דבר חדש, דהיו אוכלים מן החגיגה ואח"כ מן הפסח ושוב אכלו מן החגיגה ואח"כ באחרונה שוב מן הפסח והנצי"ב בכ"ז כתב דכן הוא דעת הרמב"ם ויעיין מה שביאר בזה, ויעיין בספר בית זאב שיעורים בעניני פסח לאאמור"ה הגאון שליט"א ח"ב שיעור ק' אות ה' [עמ' ת"ח] מה שביאר בדברי הרמב"ם דאוכלין הפסח ב' פעמים.

והנה כבר כתבו דלשיטת האבודרהם ומהר"ם חלאוה ע"כ דלא ס"ל כטעם הירושלמי דהפסח נאכל על השובע כדי שלא יבוא לשבירת עצם, דא"כ היאך אוכלין בתחילה מן הפסח שלא על השובע, וע"כ דלשיטתם היו זה דין בפנ"ע שיהא הפסח נאכל על השובע, וצ"ע א"כ דהיאך מתקיים דין זה והרי בפסח שאכל בתחילה כבר קיים את חובתו ומה שיאכל עכשיו היו זה על השובע ללא חובת אכילת מצה וכדברי הגר"ח הנודעים.

ושמא י"ל ביסוד דברי הראשונים הנ"ל עפ"מש"כ האו"ש והגר"ז והגר"ש, דיש ב' דינים באכילת פסח מדין קדשים דעלמא ודין פסח בפנ"ע, והם ב' האכילות, והדין על השובע הוא רק בדין אכילה מדין הפסח [ויעיין בדברי אאמור"ה הגאון שליט"א שם שכתב בזה כמה נפק"מ בב' האכילות], ודין זה עדיין לא קיים באכילה ראשונה.

והנה בטור ושוע"ס תע"ה כתבו דיקח שני כזיתים מב' המצות ויאכלם, והפוסקים נתחבטו בהך מילתא דבעינן ב' כזיתים, וכתבו בזה בב' דרכים ויעיין בדבריהם ואכ"מ, ואולם לדברי הראשונים הנ"ל אולי י"ל בזה דבר מחודש, דהנה האפיקומן הוא זכר לפסח שהיה נאכל באחרונה, ולדבריהם הרי גם היו אוכלים מהפסח בתחילת הסעודה, ולדברי הנצי"ב זהו עיקר קיום מצות הפסח, וא"כ י"ל דכמו דעבדין זכר לפסח שהיה נאכל באחרונה ה"נ עבדין זכר לפסח שהיה נאכל בתחילת הסעודה, וע"כ בעינן ב' כזיתים חדא למצות מצה וחדא זכר לפסח, ושו"ר שיש יסוד לביאור זה בדברי המהר"ם חלאוה שם יעו"ש היטב.

באגדה

הרב הגאון רבי חיים פרידלנדר שליט"א

בראש כל מזעדות נשאת פסח

א.כשעמדו ישראל לפני הר סיני נצטוו אנכי ברישא ורק לאחר"כ נאסרו בלא יהיה, וביאורו חז"ל (מכילתא יתרו מסכתא ד בחודש פרשה ו) משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו, גזור עליהם גזרות, אמר להם לא, כשקיבלו את מלכותי אגזור עליהם גזירות וכו', אמר להם אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים אמרו לו כן, וכשם שקבלתם מלכותי קבלו גזרותי. (ובהמשך פליגי רבי שמעון בר יוחאי ומבאר שקבלת המלכות היתה בסניי וגדר כזה יש בשבת שיש בה גם זכר ליציאת מצרים). והוא שקבלת העבודה יש בה שני ענינים ראשית לקבל מלכות הש"ת ושאונו עבדיו והשני לקיים המצוות. וכן התנגדות אומות העולם לישראל שכל מלחמתם בנו היא רק לעקור הדת (רמב"ם אגרת תימן). מצונו שתי גדרים האחד לעצם עבודת ישראל להש"ת, שאותה רוצים לעקור ארבע המלכויות שהתנגדותם היא על ידי עשיית ישראל עבדים להם, ובראשם מצרים שרצו למנוע את (צם עשיית ישראל לעם השם, והשני לקיום המצוות בפועל שזה התנגדות העמים, משבעת עמי כנען שרצו לעקור מישראל את מקום העבודה ועד היום, ובראשם עמלק 'ראשית גוים' שבא ברפידים וניסה למנוע את עצם גילוי המצוות, והתנגד להדיא למצוות.

ב. נגדם ישראל מעמיקים דעתם בתפילתם ומקדימים עול מלכות שמיים לעול תורה ומצוות בקריאת שמע ועבודתם בימי המועדים, ושני ענינים אלו נמצאו במועדים יש את החגים ובראשם פסח שאותם קובעים ישראל על ידי קידוש חודשים, ובו מעמיקים את עצם קבלת מלכותו, ויש את שבת דקבינא וקיימא וגזרת מלך היא, ובה מראים ישראל בעצם את עבודתם אליו ית'.

עוד ענין אחד מצונו בעבודת ישראל, אמנם בו אחי לא נשלמה עשייתו בקרבנו והוא קבלת השיעבוד מרצון, שכבר במעמד העורא אחר נעשה ונשמע נזורו אחר, והוא שלא עמדו רגליהם לסבול עול דכפיית הר רק רצו לקבל בהתנדב נפשם, וזה ענין המודגש בכל תפילותינו השתעבדותנו לפניו ית' על ידי שיעבוד מרצון- הכרת הטוב, וקבעים אנשי כנסת הגדולה אחר שקבלוהו ישראל מאהבת הנס דפורים, ונגד זה לא קמו אומות העולם בזמן הגלות, ורק בימות המשיח שיקבע בשלמות, בלב ישראל, ושוב לא יהיה מקום לזכרון יציאת מצרים מפני זכרון קבלה דביאת משיח, ואז יבוא גוג לעקור יסוד זה, ושם פחדו פחד לא ה' פחד, שבשישלים הקבלה בלב ישראל כבר נמחק עמלק ומצרים והי' השם אחד, ואין ללגו בידיו לעשות מאומה, ואז יצא והיה ונחלם בגוים ההם, בב"א.

הרב הגאון רבי אהרן זוהר שליט"א

במה פסקים בעניני הפסח במילי דלא קפדי אנשי - לפלפולא בעלמא

א. במה שכתב השו"ע שצריך לבדוק בכל מקום שמכניסין בו חמץ יש מעירים שגם מוצרים שבד"כ ההרכב שלהם עם חמץ גם הם חשובים מקום שמכניסים בו חמץ וא"כ גם המקומות שהוכנסו שם מוצרים שכשרים לפסח יש לבדוק שבאמת הם כשרים וכיון שמתנה העולם שלא בודקים במקומות אלו צ"ל שכאשר מכניסים לשם המוצרים בודקים כל פעם שבאמת כשר וטוב שיכון אז לשם מצות בדיקת חמץ ולא יצטרך לשוב ולבדוק.

ב. כתב השו"ע אחר הבדיקה יהא נזהר בחמץ להצניעו וכתב המ"ב שה"ה בשעת הבדיקה והיינו קודם הבדיקה יצניע החמץ שרוצה לאכול אחר הבדיקה שיש לחוש שיקח עכבר מהחמץ ויכניסו למקום הבדוק ואנ"פ שכינים לא מצויים עכברים אך התינוקות מצויים ויש להקפיד לסגור היטב עוד קודם הבדיקה (ע"י מ"ב ס"ד) ונראה שאין העולם מקפידין בזה. ג. י"א שאחר שאוכל החמץ בבוקר חייב לצחצח שיניו ולנקותם שלא ישארו פירורין בשיניו ובעת שיאכל בלילה יצרפו ויחשב שאוכל חמץ. וי"א שאין על חמץ זה שם חמץ כי נסרח ברוק שבפיו שעות רבות. ונראה שזה תלוי במה האחרונים במנקר שיניו ומוצא חתיכת בשר ובלענה לאחר 6 שעות י"א שצריך להמתין שוב 6 שעות וי"א שפטור שאין על זה שם בשר. ויש אומרים שכאן בחמץ לברע שם חמץ עליו עד שיפסל מאבילת כלב ובסימן שכ"ד סע' יד במ"ב משמע שסתם בהמות וחיות לא מואסים ברוק אפי' של מינים אחרים וא"כ אפשר שגם כלב כך ויש ע"ז שם חמץ.

ד. י"א שבכורות שרוצים לפטור עצמם בסיום מסכתא זהו דווקא כשהבינו את דברי המס"ס וי"א שגם כשלא מבינים יכולים לפטור עצמם שהיו כאדם שהולך לסעודת ברית שאנ"פ שהוא אינו בעל הבית מותר לו לאכול בסעודת מצוה וגם פה ה"נ שעצם הענין שיש כאן סעודת מצוה של המס"ס יכולין להצטרף. אולם יש המעירים שאם לא יאכל שם כלום אנ"פ ששמע הסוים לא יוכל לאכול בביתו על סמך זה. היינו שאבילת מצוה פוטרנו מן התענית. ה. [א] מש"כ הרמ"א בסימן תע"ג סע' א' ובעה"כ לא ימוזג לעצמו אלא אחר ימוזג לו, דרך חירות. מקשים למה צ"ע זה דוקא בבעה"כ. ועכ"פ המנהג רק בבעה"כ ובזה מקיים דין חירות לכולם ונראה שמשום זה יש להדגיש ענין זה לכל בני הבית שישמרו לבם על כך ולהקפיד בזה בכל ד' כוסות ולא רק בכוס ראשונה.

ה. [ב] וכן מש"כ השו"ע מביאין לפני בעה"כ קערה וכו', י"ל שזה בוודקא, יביאו לו והוא ג"כ דרך חירות ולא יביא בעצמו.

ו. ברור הדבר שבכלל מה שכתב השו"ע בסימן תע"ב סע' ט"ז תנוקות שהגיעו לחינוך מצות ליתן לכה"א כוסו לפניו בכלל המצוה שיקפיד שישתו בהסיבה שידוע שמצות חנוך לחנך הקטן בפרטי המצוה וגם אם נאמר שהסיבה מצוה בפנ"ע היא. כשם שמצוה לחנוכו ב"כ כוסות כן מצוה לחנוכו במצות הסיבה.

ז. מלשון השו"ע בטבול הכרס וטבול המרור משמע בהדיא שהטבול יהא לפני הברכה של ברכת בורא פרי האדמה וברכת על אכילת מרור. והינו משום הפסק, ויש לבין מאי שנא מטבול הלחם במלח שעושין לאחר הברכה ולא חיישין להפסק ואולי משום שהטבול בחרוסת אינו טבול רגיל אלא לשון השו"ע וישקענו כולו בחרוסת.

ודבר זה זה הוא שהיו טפי מטבול וחששו להפסק אלא רצו לחלק בין טבול הכרס לטבול המרור והצריכו בשניהם לטבול קודם הברכה. ועכ"פ יש לשים לב שמשקעים כל המרור והעולם לא מקפידים על כך ובאחרות רבינו [ח"ב עמ' ע"ז] מבואר שהאוכלים חריין כיון שהוא מפורר ומגורר וקשה לטבולו די לשים עליו קצת חרוסת מלמעלה. ואולי משום זה השתרש להקל בכך.

"מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'"

ידוע שמזמור זה קאי על 4 שצריכין להודות וכולהו איתנהו ביוצאי מצרים.

ונראה שהפסק הזה מבאר ב' ענינים להבין אותנו לגאולתנו העתידה.

א. מי חכם וישמור אלה שמירה היינו צפה והמתנה לדבר כמ"ש ואביו שמר את הדבר [ע"ש ברש"י שהוא מלשון שומרת יבם]. והיינו שבזמן שהיו נסים אלו כשיגיע זמן זה צריכים לדעת שהוא עת מסוגלת ליססים אלו לשוב עוד פעם.

ב. ויתבוננו חסדי ה', בינה מלשון להבין דבר מתוך דבר והיינו שכמו שאותו הדור זכו לחסדי ה' ע"י שקבלו על עצמם בברית לעשות חסד אחד עם השני [תנא דבי אליהו רבה כג] ובהו זכו לחסדי ה' מדה כנגד מדה כן אנו ע"י שתחזקו בחסד ונוכח לעורר מדת החסד מאת ה' [בן איש חי] ונוכח לגאולה, ובהו יש לפרש זכרתי לך חסד נעורך היינו החסדים שעשינו כ"א לרעהו שזה עורר הגאולה.

הרב הגאון רבי אברהם יונה שטרנפלד שליט"א

פנינים מדכותינו זצוקלה"ה לחג הפסח (בפרסום ראשון)

א.

מרח הגאון רבי שמואל אויערבאך זללה"ה

ביאור הנהגת הגר"א שלא לאכול מצות בכל ימות השנה

בלישנא דהגדה של פסח בקושיית מה נשתנה, איתא: "שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה, ע"כ. הנה זה זמן רב שהיה קשה לי הקפדת הגר"א שלא לאכול מצה במשך כל השנה, והיה מקפיד לאכול מצה רק בפסח ולא בכל ימי שנתא, והרי בלישנא זו דהגדה "שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה", הרי מפורש דבכל ימות השנה אוכלים גם חמץ וגם מצה ומנין להגר"א זללה"ה שלא לאכול מצה בכל ימות השנה.

והנה היום יום אסרו חג דשבעות תשע"ה לפ"ק, נכנסתי קמי' דמרן ראש הישיבה הגר"ש (שליט"א) [זללה"ה] ובתוך הדברים אמרתי שקשה לי האי ענין זה הנ"ל, ומיד כמימרא השיב ויישב דגם להגר"א אין זה אסור בכל ימות השנה ובודאי מצה מותרת כל השנה.

ושוב הקשתי קמי' מר"ש [זללה"ה] דהרי בכ"ז הגר"א נהג כך כאיסור, והשיב מיד דהגר"א נהג שלא לאכול מצה רק לחיוב מצוה בעלמא, ולא דוה אסור ופשוט דמצה מותרת בכל ימות השנה.

ובמהשך קרא לי מר"ש [זללה"ה] והוסיף לי עוד בענין זה ואמר, דלא רק זה דגם להגר"א מצה מותרת בכל השנה, אלא דודאי גם הילדים בביתו אכלו אצלו מצות בכל השנה ומשום דאין זה איסור.

ב.

מרח הגאון רבי אשר הכהן דויטש זללה"ה

קידוש במקום סעודה בליל הסדר

הנה צ"ב טובא ענין זה דלא חיישין לקידוש במקום סעודה בליל הסדר, והרי בכל השנה מקפידים על חיוב זה של קידוש במקום סעודה ואחר הקידוש מיד נוטלים ידיים לאבילת פת או במזונות וכדו', אולם משא"כ ליל הסדר הוא שונה בזה ואחר שמקיים "קדש" מכריז "ורחץ" ונוטל ידיים ללא ברכה ואוכל מין אדמה פחות מכזית [ואף להגר"א דלא חושש לפחות מכזית - אבל בכ"ז זה רק מין אדמה] בלבד, ואז "מגיד" ולאחר "חא לחמא עניא" מתחיל באמירת ההגדה באריכות וביישוב הדעת וי"ל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, וא"כ סעודה הנצרכת מיד אחר הקידוש היכן היא? והרי כל הסיפור ואמירת ההגדה לוקח זמן רב של שעה שעתיים בין הקידוש לסעודה [אכן העיר לי בזה מו"ר ראש הישיבה (שליט"א) [זללה"ה], דאכן מורגא הקהילות יעקב זיע"א חשש לזה, וקיצר באמירת ההגדה וחישב זאת בדקות ואכמל, אולם השבתי למו"ר שליט"א שהרי העולם לא חששו לכך ופוק חזו, ואמאי? והסכים לי]. וא"כ צ"ע.

וכאשר הקשתי קמי' מרח הגאון רבי אשר הכהן דויטש (שליט"א) [זללה"ה] (בחומו"פ ה' תשפ"ב - ביקור חג), אמר לי לאחר דו"ד וצדדים בזה הענין כי אכן זו הערה טובה, ולאחר מכן יישב כי כך נתקן סדר ליל הסדר וזו התקנה של הסדר כך ולכן ליכא בזה האי דקידוש במקום סעודה דכך הסדר.

ואמרת קמי' מר"ש [זללה"ה] שמרן הגר"א אויערבאך זללה"ה ביאר את ענין הפסק זה בין קידוש לסעודה (הובא בהגש"פ כממצא של רב עמ' מוח מקו"נ "פעמי קול תורה", קובץ "מבקשי תורה" - ניסן תש"ס) כי תפקידו של ליל הסדר הוא לקדש את הלילה הזה, וא"כ הכל הוא המשך אחד, ודומה הדבר לאדם שעושה קידוש ואחר כך הוא מאריך כי יש לו דביקות גדולה בה', והוא אומר "על נטילת ידי" באריכות רבה, ואחר כך "מגמור לדוד ה' רועי לא אחסר", וזה לוקח אצלו זמן רב - אבל אין הפסק, כי הכל המשך אחד לקידוש ולסעודה. ואף כאן, כל מה שאנו עושים בליל הסדר הוא רק "הקדמה" לענין הגדול והנשגב, כי חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ולספר את כל הניסים והנפלאות שהיו בלילה הזה, ואם כן הכל - הקידוש, ההגדה והסעודה - נחשבים כולם להמשך אחד, ולכן בליל הסדר לא איכפת לנו שעובר זמן רב כל כך.

אכן לא הי' נחל למר"ש [זללה"ה] ביישוב זה ואמר לי דמה זה מיישב והרי זה הפסק, דהרי זה לא ענין דהקידוש או ענין הסעודה, אלא זה מה שנתקן להאמר בלילה זה, ולכן שוב חזר ואמר לי דזה הוא מה שנתקן בלילה זה.

והוסיף לי בזה מר"ש [זללה"ה] דאכן באמת הרי גם בקידוש רגיל איכא לכאורה הפסק, דהרי ברכת בורא פרי הגפן שמברכים בסוף הקידוש הוי הפסק דאי"ז מהקידוש אלא ברכת התנין ואמאי אי"ז הפסק בין הקידוש לסעודה, אלא דכך נתקן ואכן בליל הסדר כך נתקן כל אמירת ההגדה ולכן אין זה הפסק בין הקידוש לסעודה.

בענין ברכה בשליחות לבדיקת חמץ ובשאר מצוות

אע"ג דברכות אינן מעכבות היינו משום דחיונן מדרבנן, אבל אי חיובו מדאורייתא מעכבות ולא הוא הפרשה, עכ"ל.

ויעניין במעגלצ' אורח סי' י"ט שהוכיח מדבריו ביסוד דין ברכת המצוות, דאין זה דין ומצוה בפנ"ע, שכשעושה מצוה חייב לברך, אלא ברכת המצוה הוי מדיני עשיית המצוה, שזהו אופן עשיית המצוה שמברך ועושה המצוה, ועל כן אי הוי מחובת ברכה מדאורייתא, היה מעכב קיום המצוה, כיון דלא נתקיימה כדינה, ואף דהוי מדרבנן, משמע דיסוד החיוב הוא כמו אי הוי מדאורייתא, דהוי דין באופן עשיית המצוה, ורק דרבנן לא תיקנו שיעכב המצוה, יע"ש. עוד מה שהביא מד' הר"ל ביסוד הדברים ולפ"ז נראה, דכיון דהשליח עושה את מעשה המצוה, לכך בעינן שיברך כדי שיתקיים מעשה המצוה כדינו לאחר ברכה ולכן בעינן דוקא את ברכת השליח דדוקא בהא דעושה המעשה מברך, מתקיים דין מעשה הברכה. ולכן סגי בברכתו ולא בעינן גם לברכת בעה"ב, כיון דברכתו מתקיים צורת מעשה המצוה וסגי בהא. ולענין מה דהק', דאין השליח עושה המעשה, אלא הא דחשבינן שבעה"ב עושה המעשה בהא מתקיים המצוה, י"ל, דאין הכי' בדין שליחות, דבהא דנעשה עפ"י ציווי, חשבינן לגרמא זו כעשיה, אלא דכיון דנעשה ע"פ ציווי איכא לדין שליחות לענין דיני התורה חשיב כאילו עביד המשלח למעשה השליח, ולפ"ז י"ל, דכיון דהשליח עושה מעשה מצוה לאחר ברכה, הוי זה עשיה אחרת, ומתיחס למשלח נמי עשיה כזו, דלאחר ברכה, ולכך לא בעינן לברכת בעה"ב, ולא יהני ברכת בעה"ב. דאי השליח לא יברך הוי זה מעשה גרוע ללא ברכה, ומתיחס למשלח ג"כ מעשה כזה. ודו"ק.

ויתכן עוד באפ"א, דבדין שליחות נתחדש דכיון דהשליח עושה המעשה עפ"י ציווי המשלח, יוצא המשלח במעשה השליח, ולעולם לא חשבינן דהמשלח עשה, אלא דווקא בעשיית השליח, ודוגמא לזה מציוו בדין שומע כעונה לד' החזו"א סי' כ"ט שם וז"ל: שיענין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשימע זה בדיבור וזה בשמיעה עד שמתייחס גם הדיבור למצות השומע עכ"ל. והיינו דאין יוצא השמיעה אלא דע"י שמיעתו מתאחד עם הדיבור ויוצא בדיבור המשימע. ה"ז י"ל דע"י שנעשה עפ"י ציווי, נתחדש בפרשת שליחות דמהני מעשה השליח למשלח, כמו שעשה הוא גופיה, ועל כן מהני ברכת השליח, ודו"ק. ובד' הע"ש והמשנ"ב ודעימיה, דמהני בדיעבד ברכת בעה"ב ולא בעינן לברכת השליח, י"ל דס"ל דחיוב הברכה הוי חיוב בפנ"ע, ולכך סגי בברכת בעה"ב ולא בעינן לברכת השליח, והא דאם אין בעה"ב בודק, מברך השליח, באמת במשנ"ב ב' באפ"א, יע"ש בסק"י שם דהטעם משום דהוי כשלוחו גם לענין הבדוק, ויתכן דלכך בעי לטעמיה ביסוד חיוב הברכה, וכמש"נ. וצ"ע בדבריו, איך מהני שליחות לענין ברכה, הא הוי כמצוות שבגופו. וצ"ע.

בשול"ע סי' תל"ב ס"ב כ' בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, ואם בעל הבית רוצה יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש במקומו על סמך ברכה שבירך בה"ע.

ומבואר בדבריו דכשרוצה בעה"ב למנות שלוחים לסייעו בבדיקת חמץ, לא סגי בברכת בעה"ב, אלא בעינן דהשליח נמי יברך שיוצא בברכת בעה"ב, ועל כן בעינן שיעמוד אצלו בשעת הברכה, כדי שישמעו ויצאו י"ת, ובחק יעקב הביא דמשמעות הפוסקים בד' התוספתא דאם אינם עומדים אצל ברכתו אין יכול לשלוח אותם לבדוק, יע"ש.

וצ"ב אמאי מחויב השליח בברכה הא חובת ומצות הבדיקה היא על בעה"ב, ועל השליח ליכא כלל חיוב ומצוה, ובאמת כבר הק' בזה בעולת שבת ומסיק דבדיעבד יכול לבקש מאחר ואותו אחר אי"צ שיברך כיון שכל הבדיקה מצוה אחת היא וכבר בירך בעה"ב עליה. וכן כ' במשנ"ב סק"א אכן דחק יעקב פליג וס"ל כמשמעות הפוסקים בד' התוספתא וכן כ' במקור חיים דאין יכול לשלוח אם לא יצא מבעה"ב, וצ"ב.

והנה במג"א סק"ו כ' דמשמע מד' השול"ע, שאם בעה"ב אינו בודק ורק מצוה לאחר לבדוק אחר מברך, ובמחצית השקל ב' ד' מג"א, דראיתו מד' השול"ע שם דיעמיד מב"ב אצלו בשעה שמברך משמע שגם השליח חייב לברך, אלא שיוצאים בברכת בעה"ב, ומהא הוכיח המג"א דאם אין בעה"ב בודק ואינו מברך צריך האחר הבדוק לברך וכ' במג"א שם וז"ל: וצ"ע דהיאך יברך הא אין המצוה מוטלת עליו לבדוק וכו' וצ"ל דמ"מ מצוה קעביד דומיא דמילה שהמצוה היא על אבי הבן ומ"מ אם אחר מל אחר מברך ועי' בטור סי' תרמ"א דהביא מהירושלמי דהעושה סוכה לחבירו מברך יע"ש עכ"ל. ויענין עוד במג"א סי' שס"ו סק"כ שהביא ד' הרמב"ם לענין קובע מצוה לאחרים דמברך יע"ש.

וצ"ב בדבריו א. מהו שם דמ"מ מצוה קעביד, הא ליכא לשליח כלל מצוה. ב. ואף אי נימא דמברך משום דקעביד את מעשה המצוה, אף דליכא מעלת מלמד לשליח, צ"ב דלכא' בפרשת שליחות נתחדש דמעשה השליח מתיחס למשלח, (וידועים הדברים משמיה דהגר"ש, דזהו משום דנעשה עפ"י ציווי) וחשיב דיני התורה שהמשלח עשה למעשה. ובהא מתקיים המצוה, ה"כ אף את מעשה המצוה לא קעביד השליח, אלא דבהא דחשיב דהמשלח עשה המצוה, בהא מתקיים המצוה. ג. דאף אי השליח מברך כיון דעושה המצוה מ"מ אין נפטר בעה"ב מחיוב הברכה ע"י ברכת השליח, הא מחוייב ג"כ עכ"פ בברכה, דהוא מקיים המצוה,

ונראה בכ"ז דהנה בתוס' הרא"ש ברכות טו. כ' לענין ברכה על הפרשת תרומה וז"ל: אבל אי הויה ברכת תרומה דאורייתא משמע דתרומתו אינה תרומה, דהברכה מעכבת התרומה,

קרענו שערי שמים

בתפילה וזעקה לרפואתה השלימה במהרה של

מרת חנה אורית בת בינה בתושח"י

אשת ידידנו מפארי וחשובי בני החבורה שליט"א

הזקוקה לרחמי שמים מרובים

והזן קל כביר לא ימאס תפילת רבים

הגליון יוצא לאור ע"י
מעגלי צדק אשדוד (ע"ד)
נשמח לקבל את
תגובות והארות הקוראים

הגליון הבא ייצא אי"ה
לקראת חג השבועות
מאמרים לפרסום בגליון ניתן להניח
בתיבה בביהמ"ד מעגלי צדק (בתאום)

תיעוד וסיקור אירועים בקהילה מומלץ
להעביר מיד לאחר האירוע. ניתן להשאיר
הודעה בקו בית המדרש מעגלי צדק
08-9223316 3 שלוחה 3

לפרסומים פרטיים בעלון ניתן להשאיר
הודעה במספר הנ"ל

שאליהו הנביא בא לבית של יהודי בליל הסדר, והאמירה 'ברוך הבא' זאת אמירה לכבודו, זה לא שיקרא ולא מיחזי כשיקרא אלא האמירה הזאת **זאת אמירה לכבודו של אליהו**. וכתוב באמת בכמה מקומות שלא אצל כל אחד בא אליהו בליל הסדר, צריכים להיות ראויים לכך.

ובעצם אותו דבר כתוב בשו"ע יו"ד (סי' רס"ה סעיף יא') **'וזהגין לעשות כסא לאליהו שנקרא מלאך הברית וכשמניחו יאמר בפיו שהוא כסא אליהו'**. אומר על זה הגאון בביאור הגר"א (רס"ה אות מג') **'וזהגין כו' בפרקי רבי אליעזר שם וכך היו ישראל נוהגין למול עד שנחלקו לשני ממלכות ומלכות אפרים מנעו מהם את המילה, ועמד אליהו ז"ל וקנא קנאה גדולה ונשבע על השמים שלא להוריד טל ומטר על הארץ, ושמעה איזבל ובקשה להרוג אותו כו', עמד אליהו וברח כו' נגלה עליו הקב"ה ואמר לו "מה לא פה אליהו", אמר לו "קנא קנאתי", אמר לו הקב"ה לעולם אתה מקנא, קנאת בשיטים על גילוי עריות שנאמר פינחס בן אלעזר, וכאן אתה מקנא, חייך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים שיהיו עושים מושב כבוד למלאך הברית, שנאמר "ומלאך הברית אשר אתם חפצים כו"'**.

ומעניין, ראיתי כבר שמעריס שמשמע ברמ"א (דרכי משה יורה דעה רס"ד אות ג') שלא תמיד אליהו בא לברית. וז"ל, **'כתב באור זרוע צריך לחפש אחר יהודי טוב להיות בעל ברית כדי שיבוא אליהו וישב אצלו, וצריך לחפש אחר המוהל שהוא יהודי טוב'**. תלוי באמת מי זה הבעל ברית ומי המוהל והסנדק, תלוי גם מי האבא של הילד, אמנם את המנהג עושים אבל זה לא דבר פשוט שהוא בא אצל כל אחד בפשיטות, כך מבואר. וכנראה זה גם מה שאמר התורת חסד, **'שאצל כל איש צדיק בא אליהו'**, בכח אצל כל יהודי בא אליהו אבל אצל מי שלא ראוי הוא לא מופיע, כי אם הוא לא ראוי הוא לא ראוי שאלהו יבוא אליו.

ועוד דבר מובא בכמה מקומות, שהמזיגה של הכוס של אליהו יש לזה שייכות עם מה שאלהו בא, זה לא דבר אחר לגמרי. המזיגה של כוס של אליהו זה גדר של **כבוד** ויש לזה שייכות עם הנקודה שאלהו הנביא בא לבית יהודי בליל הסדר. אבל זה כבר דברים שלא זה הפשט ולא זה ההלכה, אבל ביסוד הדברים, בפנים של הדברים **שכל מציאת כוס לאליהו הנביא, שייכת לזה שאלהו הנביא בא לבית יהודי בליל הסדר, ומציאת הכוס היא לכבודו**.

נמצא כעת ככה, שיש לנו שני טעמים לכוסו של אליהו, ישנו הטעם שאומר המשנה ברורה, **'לרמו שאנו מאמינים שכשם שגאלנו השם יתברך ממצרים הוא יגאלנו עוד וישלח לנו את אליהו לברשנו'**. ויש עוד טעם לא על פי הפסק אלא על פי הנסתר שבדבר, שיש בחינה שהכוס של אליהו זה כמו הכסא של אליהו.

אבל על כל פנים יסוד הדברים הוא כך, כמו שכתוב ברמ"א לעשות כסא של אליהו בברית מילה כך ישנו כוס של אליהו. אמנם המשנה ברורה אומר את הטעם להלכה, מכח הטעם הנסתר לא נקבעה הלכה, כמו שישנם הרבה דברים נסתרים שההלכה לא נקבעה כך, מהאי טעמא לא נקבע מנהג, זה ראוי ומי שרוצה שיעשה את זה, אבל מה שנקבע מנהג בפסק זה כמו שהמשנה ברורה אומר.

לפי זה תתיישב טוב מאד הקושיא של הרב, מדוע הכוס נקרא כוסו של אליהו. כי הרי כמו שנתבאר, בכוסו של אליהו ישנם שני דברים, יש את הטעם שבמשנה ברורה שזה בא לרמוז על הגאולה, וישנו עוד דבר שמובא בספרים שיש לזה שייכות עם מה שאלהו בא בליל הסדר. ומעתה, אם המנהג 'כוס של אליהו' בא רק לרמוז על ביאת המשיח, א"כ קשה השאלה של הרב זצ"ל, לא רק שזה שייך גם אצל משיח אלא זה שייך יותר למשיח מאשר לאליהו, דהרי הגאולה זה ביאת המשיח. אבל אם מצינו שישנו טעם נוסף לכוסו של אליהו, וזהו כמו כסא של אליהו, אם כבר קובעים כזה מנהג א"כ רוצים להוריה גם את הטעם של כוס לכבוד אליהו שזה שייך רק לאליהו ולא למשיח, לכן נקרא הכוס 'כוס של אליהו'.

ועוד יותר, אם זה היה נקרא כוס של משיח, מי שהיה רוצה לקיים גם את הטעם שכתוב בספרים, היה צריך לשים שתי כוסות, כי הרי זה כוס של משיח לחוד וכוס של אליהו לחוד. לכן הפוסקים הזכירו את המנהג למזוג כוס אחד, ולכוס קוראים **'כוס של אליהו'** וזה מרמז גם על הגאולה כי אליהו הוא המבשר, וכמו שאומר המשנה ברורה **'בוא אליהו לברשנו'**. אמנם הכוס נקבע לאליהו ולא על משיח כי ישנו הרי עוד דין בכוס של אליהו, וזה מיוחד אצל אליהו דוקא ולא למשיח. וממילא אם קבעו לעשות זכר לאמונה, קבעו שכבר יהיה בזה גם את הטעם לכבודו של אליהו, וכך יוצאים במנהג גם את הדין של רמז לגאולה, וגם את הטעם לכבודו של אליהו.

אחת מההשקפות הנפלאות אשר האדם צריך לידע אותם. ומבאר ר' ירוחם, דבפסוק זה גילו לנו חז"ל את מלחמת אוה"ע וישראל. דהאמת הוא, שמלחמת אוה"ע עם ישראל היא בלי שום סיבה ותכלית, המלחמה היא טבעית.

כשהתרחקנו מהם, היו טוענים עלינו שאנחנו "אתה בחרתנו"קעס", וכשהתחילו להתבולל ביניהם, גם לא הוטב בעיניהם, אז מה אוה"ע רוצים? אלא צריך להבין שענינים גדולים ורוחניים יש בזה. מלחמה שאינה להשיג תכלית, בהכרח שהיא מלחמה טבעית. "כמו אש ומים אשר מעצם טבעם מלחמה עולמית ביניהם, כמו כן המלחמה בין אוה"ע עם ישראל היא מצד עצם טבעם ומהותם.

ובמקום אחר [דעת תורה, פרשת אחרין] מוסיף ר' ירוחם לבאר, ששנאת האומות לישראל היא מהסודות היותר גדולים אשר בבריא. דהלא חז"ל מגלים לנו, שבהר סיני, ירדה שנה לאומות העולם, ומאידך, נקרא שמו הר חורב, שירדה חורבה לאומות העולם עליו.

והיינו שהקב"ה העמיד בשעת מתן תורה, שזה השגת התכלית של עם ישראל כאומה. ובאותה שעה, שהקב"ה העמיד את עם ישראל לאומה בתורתה, העמיד הקב"ה את עם ישראל כאומה ע"י השנה שירדה לאוה"ע עם ישראל, ובזה ירדה חורבה לאומות העולם.

דכך העמיד הקב"ה את עם ישראל, שעם ישראל כאומה, כעם, הוא מציאות טבעית שלא שייך שיהיה בזה שייכות לאוה"ע.

ולכן אין מציאות בעולם שתהיה איזו שייכות וחבור לאוה"ע, שתביא רגיעה לשנאת אוה"ע לישראל. [ויש לעיין הרבה בדבריו היסודיים בענין זה, ואכמ"ל].

ועל פי מהלך הדברים שנתבאר בדבריו, לכאורה יש להוסיף ולחדד. דשנאת עמי ארצות לתלמידי חכמים היא גם מיסוד שנאת אוה"ע לישראל. כדי להעמיד את מציאות ישראל בתורתם, להעמיד את ישראל כת"ח, נצרך שתהיה שנה מעמי הארצות. דלולי שנאת עם הארץ לת"ח, מי יודע כמה גדלות ורוממות של ת"ח היה מפסיד עם ישראל.

אין קיום לכוח הקדושה בלי שיש בטומאה שנה לקדושה. השנה של כח הטומאה לכח הקדושה, היא היוצרת ומעמידה את מציאות ומהות הטבע של עם ישראל כאומה בתורתה, ואת המציאות בטבע של מהות הת"ח.

וכשם שאש ומים מצד מהות מציאות טבעם, אינם יכולים לשכון יחד, ואין במציאות אפשרות ליצור שייכות ביניהם. כך ישראל ואוה"ע, ת"ח ועמי ארצות, לא שייך במציאות ליצור שום שייכות ביניהם.

ואמר ר' ירוחם, אין לנו במה לקדם ולהודות על חסדו יתברך, בידענו הנוראות של המלחמה. ולולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם וגו'.

וביאורו, דמכיון ומלחמת ישראל עם אוה"ע מוכרחת בטבע, בהכרח שכל קיומנו הוא מחסדי ה' יתברך.

ואם זה המבט של תורה על מלחמת אוה"ע עם ישראל. ועל מלחמת העמי ארצות עם תלמידי חכמים. נפלאים דברי החזו"א בקום המדינה, שאם לא היה העסק עם הערבים, הלא היו מתעסקים עם בני הישיבות. דשנאת עמי הארצות לת"ח היא מיסוד שנאת האומות לישראל. [ויתכן דזהו חלק מהריב בין יעקב לעשיו, דהוי מריבין על נחלת שתי עולמות. ודו"ק]

ובשעה שהגדילה שנאת עמי ארצות, דאף בשעה שעסוקים בשנאת אוה"ע עסוקים אף בשנאת תלמידי חכמים, פשוט שמציאות זו מביאה להתבר-נות על האמונה, שכן הטומאה מפחד מפני כח הקדושה, [כלשונו של ר' ירוחם]

וכשהאדם יודע שסוד ויסוד התקופה הוא ממלחמת כח קדושה וכח הטומאה. מבין האדם המתבונן, שאף רגשות ליבו מורכבים מכח הטומאה, וכח הקדושה. שזהו בעצם מלחמת היצר, ומלחמת היצר בעומק מהותה הוא שתי עולמות הנושקים זה בזה.

ופשוט שבהעצמת כח הקדושה, וריבוי מהות הת"ח שבאדם, תרד חורבה לאומות העולם.

ונחדד, שלולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, אזי חיים בלעוונו. ונזכה להכנסת החג הקדוש הבעל"ט מתוך רגשות רוממות של הכרת טובה לקב"ה על כל חסדיו המרובים עלינו, בפרט בתקופה זו שמבחוץ תשכל חרב. ומחרב הצילנו, ומלטנו.

ועוד בשנה זו נזכה לאכול מהזבחים ומהפסחים, ולשמוח בשמחת עולם.

'ערבי פסחים' עם מרן ראש הישיבה זצוק"ל

בערב שבת ולהכין 'מצה עשירה' לסעודות השבת ואף קנה לצורך זה מחבת גדולה לטיגון המצות. אך בסופו של דבר נמנע רבנו זצ"ל מכך. שנים לאחר מכן, כאשר חל 'ערב פסח שחל להיות בשבת' נוכחתי כאשר נכדו הגדול נ"י של רבנו אשר למד בבני ברק, הביא לרבנו זצ"ל 'מתנה' לחג הפסח, מחבת שלמה על 'ערב פסח שחל בשבת' ששמחה את רבנו זצ"ל עד מאד.

שנים רבות אחר כך, בערב חג הסוכות, הביא בני הגדול נ"י לרבנו זצ"ל דפי מחבת על 'מצוות וידי' בערב יום הכיפורים' סוגיה שלמדתי יחד עמו. באחד מימי 'חול המועד' נכנסתי לסוכת רבנו זצ"ל כאשר התארח בה גיסו שליט"א. רבנו זצ"ל קדמני בשמחה באומרו: 'הנה המחבת של... עכשיו הראתי אותה לגיס, הוא יגיד לך מה אמרתי לו עליה'.

את האחריות ומסירות הנפש שהיתה לרבנו זצ"ל על שמירת תורה ומצוות בעירו אשדוד אי אפשר לתאר. מה עוד שרר הנסתר על הגולה בפעילות קודש זו. כאשר שמע כי בשביעי של פסח, בעוד לא הסתיים חג המצות, מכרו ברחובה של עיר רחל פיתות חמץ, הודעו רבנו זצ"ל. מאז, במשך שנים היה מכתת רגליו בשביעי של פסח אחר הצהריים למרכז רובע א' בעיר להציל יהודים מאכילת חמץ.

לצערי לא זכיתי ללוותו למעמד זה. אך שמעתי על בקשתו ותחתיו למוכרים ולקונים להימנע מעוון זה. 'באסרו חג' אחד סיפר לי רבנו זצ"ל כי בדרכו חזרה לביתו, היה באפיסת כוחות ממש עד שמחוסר ברירה נכנס לתחנת המשטרה, שהיתה באותם ימים בדרך לביתו, וישב על הספסל שהיה שם להתאושש ולאגור כוחות להגיע לביתו. ימי הפסח בשנת תשנ"ו, היו ימי חג הראשון של רבנו זצ"ל לאחר פטירת הרבנית ע"ה. בשביעי של פסח, לקראת סיום החג, לבנו בקש להיות עם רבנו זצ"ל באותה שעה. עליתי לביתו עם עוד שני אברכים. רבנו זצ"ל אשר סעד עם נכדו הגדול נ"י דיבר על מעלות השעות האחרונות של ימי הפסח ימי הגאולה. כשהחל בשירת 'והביאנו לציון עירך' הצטרפו לשירה המרגשת. לימים נקבעו לנו שעות אלו של צאת החג, בסוכות ובפסח, במחיצת רבנו זצ"ל, לזמני התרוכזות והתעלות.

הצפי' לגאולה, לבניין בית המקדש, לא משה מלבו ומדעתו של רבנו זצ"ל. כך בכל ימות השנה ובעיקר ובמיוחד בימי הפסח 'זמן גאולתו ופדיון נפשו'. בערב הפסח נהג לומר את 'סדר קרבן פסח' ותאר בערגה את מנהג גדולי ירושלים לומר את 'סדר קרבן פסח' ליד שריד בית מקדשנו.

באחת השנים, לאחר הסתלקות בנו הגאון רבי חנוך זצ"ל, נסע רבנו זצ"ל לערוך את הסדר בבית בנו בירושלים. כאשר נודע לי הדבר הודעתי על כך לידידי הרב ירחמיאל קראם זצ"ל אשר היה רגיל להתפלל מנחה בערב חג הפסח בכותל המערבי, והצעתי לו לשאול את רבנו זצ"ל האם ירצה להצטרף לנסיעה לכותל המערבי. רבנו זצ"ל שששמח להזדמנות יקרה זו והוקיר לנו תודה על כך.

בערב חג הפסח וכך בשאר ערבי המועדים היה רבנו זצ"ל שולח את הרב ירחמיאל קראם זצ"ל עם מיני משקאות להביא שמחת החג למשפחות נזקקות מבורכות בילדים לשמחם בימי החג. רבנו זצ"ל היה נוהג להכין בעצמו את 'ה'חרוסת' לליל הסדר. יחד עם הרבנית ע"ה היו שולחים מן 'ה'חרוסת' לאחרים. גם אני זכיתי שנה אחת לקבל מן 'ה'חרוסת' של רבנו זצ"ל.

ברית המילה של אחד מנכדיו של רבנו זצ"ל התקיימה ביום 'שביעי של פסח' בביתו של רבנו זצ"ל. הרבנית ע"ה ונשות המשפחה תח' טרחו בהכנת כמה וכמה סוגי עוגות שתהיה שוות לכל נפש, הן לברכת 'שהכל', והן שנאפו מקמח המצות המהודרות ביותר לברכת 'מוזנות'. רבנו זצ"ל עמד על האורחים ופרט לכל אחד מהם את הברכה על כל עוגה ואת ההידורים שיש בכל עוגה ועוגה.

רבנו זצ"ל נהג לברך 'ברכת האילנות' על אילנות בפרדס מחוץ לעיר, בימי חול המועד פסח. זכיתי שתהיה לי קביעות לצאת עם רבנו זצ"ל במשך שנים רבות לברכת האילנות. בשנים הראשונות לאחר הסתלקות בנו הגאון רבי חנוך זצ"ל כאשר בני המשפחה היו בימי הפסח באשדוד, הצטרפו גם הבנים לנסיעה זו. רבנו זצ"ל שמח להציעי להרחיב בנסיעה בדרך חזור, דרך נמל אשדוד ונבעת יונה לשמחת הנוסעים.

רבנו זצ"ל הנחיל לתלמידיו את 'דקדוק הדין' וההקפדה בקיום המצוות. בשנים הראשונות באשדוד, בשנה של 'ערב פסח שחל להיות בשבת', חשב רבנו זצ"ל לבער את כל החמץ

מתוך רגשי חרדה והכרת הטוב מרובה על כל מפעלותיו למען הקהילה הקד' ומוסדותיה, התקיימו תפילות רבים לרפואתו השלימה של הרב משה אלמליח שליט"א השרוי מזה תקופה במצב רפואי מורכב. התפילות התקיימו בבית מדרשו 'חניכי הישיבות נוסח ק"ק מרוקו' בהשתתפות רבינו ראש הישיבה שליט"א, וכן על יד ציונו של רבינו מרן ראש הישיבה בעל 'המעגלי צדק' זיע"א. בחסדי שמים לאחר מספר פעמים שהרופאים צפו הרעה קריטית במצבו, בזכות תפילות הרבים אט מצבו הוטב. מבני המשפחה נמסר כי עדיין זקוק לתפילות הרבים לרפואתו השלימה ושיקומו המלא. **הציבור נקרא להמשיך ולהעתיר בתפילה לרפואת הרב משה בן שרה בתושח"י שיחזור במהרה לאיתנו הראשון.**

קול אומרים הודו את ד'

ברינה ובעזרה ברכותינו נאחלה בת ד' ברכה בביתו של האי גברא רבא צנתרא דדחבא מלא דעת ותבונה אשר נדבה רוחו אותו להעמיד במסירות נפש את בני החינוך הטהור בקהילתנו הקדושה

ה"ה הגאון רבי יואל יעקובזון שליט"א

לרגל בוא ביתו שתחי' בברית האידוסיק עב"ג המופלג נ"י בורא עולם בקנין ישלים זה הבנוי בשמחה ובטוב לבב

ה"ה הרב הגאון ד' משה לוי חזן שליט"א

איש אשר רוח בו להגדיל תורה ולתת ליבו לכל דבר שמקדושה לעת הולדת בנו שיחי' לאו"ט

יהי רצון שיוכה לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט

יוסף להם ד' ברכה גדושה ויוכם לרוב נחת דקדושה בנינים ובני בנינים ההולכים בדרך המסורה לנו מורשה מתוך רוב נחת ושמחה

המאהלים בריגושה

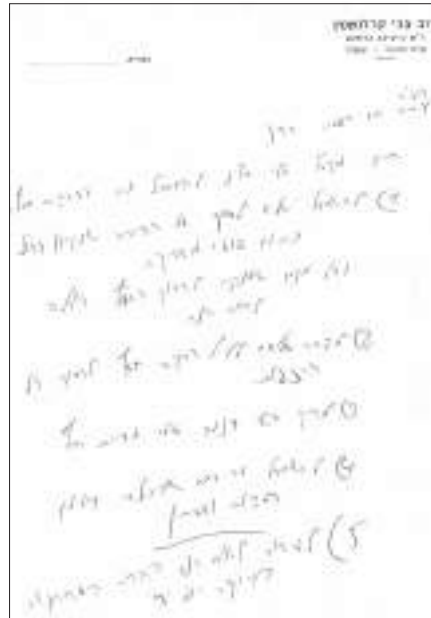
צוות בית החינוך עשה"ק הורי בנות בית החינוך עשה"ק

מאוצרותיו של ידידנו הרה"ג ר' שלמה לף שליט"א

במעמד מכירת חמץ
ע"י מוה"ר הרב שליט"א

צילום מודף קבלות שקיבל ע"ע מוה"ר זיע"א (בשנת תש"ן)
בעניני בדיקת חמץ ואפית המצות

בס"ד

ערב חג הפסח תש"ן

הריני מקבל עלי בל"ג להשתדל יותר
בבדיקת חמץ

(1) להשתדל שלא לסמוך על ההיתר
שנקיון גדול כהיום פטר מבדיקה
וכל מקום שמנקים לבדוק החמץ
בלילה לאור הנר

(2) לקחת שלוחים לליל בדיקת חמץ
לבדוק כל הרצפות

(3) לדייק היטב בנוסח שטר מכירת
חמץ

(4) להשתדל עד כמה שביכולת בזמן
המצות ואפיתן

(5) לעבור לאור הנר בחדר המדרגות
בבוקר יום י"ד

תמונות ממועמד שדיפת החמץ

ביקור חג במעוזנו של מוה"ר זיע"א
ע"י ב"ק האדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל

במעגלי השנה

עדכונים מראות ורשמים מחיי הקהילה הקד' מחייה

שיעור מהגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך שליט"א בעל מוחס' אשא דעי' בכולל גידולי שמואל

עצרת תפילה על גזירת הגיוס בהיכל ביהמ"ד מעגלי צדק

סיום מסכת זבחים בבית רבינו ראש הישיבה שליט"א שגלמד ע"י חבורת לומדי הדף

הקצת בית העדרש "אהל יפה" שע"י בוגרי ישיבת כנסת יצחק חדרה

קורת רוח מרובה בהרחבת גבולות הקדושה דקהלתנו עם הקמתו של בית המדרש "אהל יפה" שע"י בוגרי ישיבת כנסת יצחק חדרה. התרגשות מיוחדת נרשמה עם הגעתו של ראש ישיבת כנסת יצחק חדרה הגאון הגדול הגר"י ארנברג שליט"א שמסר ועד ללומדי בית המדרש. בית המדרש נקרא ע"ש הרבנית יפה ארנברג ע"ה, א"ה לראש הישיבה שיבלח"א, אשר נלב"ע בשנה זו.

מעגד סיום 'שמעתיך דכתמים' בכולל גידולי שמואל

פורים בבית העדרש מעגלי צדק

ריקודים לאחר הסדר ביום הפורים

סדר לימוד מיוחד ביום שושן פורים

במעגלי השנה

עדכונים מראות ורשמים מחיי הקהילה הקד'

תפילת רבים ע"י בני הישיבה הקד' לאחר סדר הלימוד ליל פורים

בקריאת המגילה

בטניית זכר למוחצית השקל

שיעורו של רבינו ראש הישיבה שליט"א ליל פורים בהיכל הישיבה הקד'

סדר ליל פורים בהיכל הישיבה הקד'

| כנס פתיחת ישיבת בין הזמנים חודש ניסן שע"י התאחדות בני הישיבות 'עמליה'

אסיפת חירום ע"י גבאי קופת תומכי תורה דרכי צדק והרבנים המקבילים שע"י הקופה בראשות רבינו ראש הישיבה שליט"א, לקראת מנבית מתנות לאביונים

לקדוע שעדי שמים

תפילת רבים בהיכל בית המדרש מעגלי צדק לרפואתה השלימה במהרה של מרת חנה אורית בת בינה אשת ידידנו מפארי וחשובי בני החבורה הרב הגאון ר' שמואל כהן שליט"א, וביתו של הרב הגאון רבי יגאל נחמני שליט"א, חזקתה לרחמי שמים מרובים.

תפילת מנחה בעת האזעקה במיונית שליד בית המדרש מעגלי צדק. בסיוע דשמיא - חרף מאורעות המלחמה ורדיפת השלטות - ממשיכים התפילות והסדרים בבית המדרש בפרט ובשאר מוסדות הקהילה בכלל, להתקיים תמידין כסדרן.

חלוקת מלגות קמחא דפסחא שע"י כולל גרודנא

עולם חסד יבנה

קורת רוח מרובה וסיפוק בקהילה הק' בחלוקה השנתית שע"י קופת תומכי תורה דרכי צדק, כשהשנה התקיימה חלוקה מכובדת בשווי של קרוב לחצי מליון ש, הכוללת פירות וירקות מארז ח"פ מהודר ביצים עופות ודגים. כאשר החלוקה התקיימה לבתי המשפחות כראוי וכיאה לבני מלכים, רבינו רה"י שליט"א שהגיע למקום החלוקה הביע את התפעלותו והתרגשותו ובירך את העוסקים במלאכת הקודש גבאי הקופה שליט"א.

אפית מצות יד שע"י קהילתנו הקד' בראשות רבינו ראש הישיבה שליט"א ומוריני הרב שליט"א

דרשות ושיעורי ההג בבתי המדרשות שע"י קהילתנו

בית המדרש מעגלי צדק

בליל יו"ט א' דפסח בשעה 7:05 ישא דברים
הגאון רבי יחזקאל לנג שליט"א

ביום ו' א' דחזה"מ בשעה 12:50
שיחת חג מרומזת לילדי הקהילה
מפי מרן ראש הישיבה שליט"א

בליל ש"ק חזה"מ בשעה 7:05 ישא דברים
הגאון רבי יעקב שמידע שליט"א

ביום א' ג' דחזה"מ בשעה 12:30 ישא דברים
הגאון הגדול רבי פנחס ברונפמן שליט"א

ביום ב' ד' דחזה"מ בשעה 12:30 ישא דברים
הגאון הגדול רבי אליהו ליברמן שליט"א

בליל יו"ט שביעי של פסח בשעה 7:10 ישא דברים
הגאון רבי אהרן גרוסמן שליט"א

בית המדרש זכרון יוסף

בליל יו"ט א' דפסח ישא דברים
הרב הגאון רבי ישעיהו שלום קאהן שליט"א
ראש ישיבת טאלנה

בליל ש"ק חזה"מ ישא דברים
מורינו הרב שליט"א

בית המדרש מיטכן הנוך

יום ראשון ג' דחזה"מ
הגאון רבי חנוך ארנטרובי שליט"א
ראש ישיבת בית אשר

יום שני ד' דחזה"מ
הגאון הגדול רבי יחיאל מיכל טיקוצינסקי שליט"א
רב קהילת 'בית שמואל-היכל הגרי"מ'

בית המדרש הניכי הישיבות נוסח ק"ק מרוקו

בליל יו"ט א' דפסח ישא דברים
הגאון רבי יצחק זאב ארנטרובי שליט"א

בליל ש"ק חזה"מ ישא דברים
הגאון רבי יצחק בר ששת שליט"א

בליל יו"ט שביעי של פסח ישא דברים
הגאון רבי אברהם שפיגל שליט"א

בית המדרש 'אהל יפה'

יום שישי א' דחזה"מ
הגאון ר' משה נוסבום שליט"א

יום ראשון ג' דחזה"מ
הגאון ר' אהרן שוב שליט"א

יום שני ד' דחזה"מ
הגאון ר' שלמה רב גוטסגנדה שליט"א

הקבלת פני רבי ושמחת חג

בראשות
רבינו מרן ראש הישיבה
שליט"א

תתקיים אי"ה
ביו"ט שביעי של פסח
אחה"צ בשעה 7:05

בהיכל
בית המדרש מעגלי צדק

בשמחות

ברכת מזל טוב חמה מעומק הלב למשפחות היקרות שהשמחה במעונם

הרה"ג ר' בנימין פרחי שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' צוריאל סופר שליט"א לדגל שמחת הולדת הבת – הנכדה בשעטור"מ	הרה"ג ר' יעקב ישראל דונט שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הולדת הבן בשעטור"מ
הרה"ג ר' ישראל צבי גפן שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הבר מצווה בשעטור"מ	הרה"ג ר' יהושע שליף שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הולדת הבת בשעטור"מ
הרה"ג ר' ישעיהו לאופר שליט"א ומשפ' לדגל שמחת אירועי הבת בשעטור"מ	הרה"ג ר' מאיר נקי שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הולדת הבת בשעטור"מ
הרה"ג ר' שלמה אנג'ל שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הולדת הבת בשעטור"מ	הרה"ג ר' אברהם אברוצקי שליט"א ומשפ' לדגל שמחת נישואי הבת בשעטור"מ
הרה"ג ר' אייל ספירשטיין שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הולדת הבת בשעטור"מ	הרה"ג ר' שניר אלמליח שליט"א ומשפ' לדגל שמחת אירועי הבת בשעטור"מ
הרה"ג ר' אלחנן אלבו שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' חגי יומטוביאן שליט"א לדגל שמחת הולדת הבן – הנכד בשעטור"מ	הרה"ג ר' אהרן צבי שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הבר מצווה בשעטור"מ
הרה"ג ר' חיים עזרא אורדנטליך שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' דב פריזל שליט"א לדגל שמחת הולדת הבן – הנכד בשעטור"מ	הרה"ג ר' שמשון שמש שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' אהרן אלמליח שליט"א לדגל שמחת הולדת הבן – הנכד בשעטור"מ
הרה"ג ר' גבריאל סמוטני שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' דב פריזל שליט"א לדגל שמחת הולדת הבן – הנכד בשעטור"מ	הרה"ג ר' שלמה זלמן רוחמקין שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' אלישע שפירא שליט"א לדגל שמחת הולדת הבן – הנכד בשעטור"מ
הרה"ג ר' ראובן כהן שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הבר מצווה בשעטור"מ	הרה"ג ר' יוסף חיים סיטבון שליט"א ומשפ' ולסבא הרה"ג ר' אליהו סיטבון שליט"א לדגל שמחת הבר מצווה בשעטור"מ
הרה"ג ר' שלמה לף שליט"א ומשפ' לדגל שמחת הבר מצווה בשעטור"מ	

יהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא שתשרה תמיד השמחה בביתכם
ותזכו לדוב נחת יהודית מכל יוצ"ח, אמן ואמן

מפאת תקלה לא נכנסו כל השמות ויוכנסו אי"ה בגליון הבא

ברכת מזל טוב חמה ולבבית נשגב מעומק הלב
לידידנו הרה"ג ר' אברהם יעקב אלדד שליט"א ומשפ'
לרגל הולדת בנו למי"ט
יזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים
המאחלים
מערכת העלון 'במעגלי צדק'

ביעור מעשרות ע"י בית הוראה
בראשות מוריני הרב שליט"א

במעגלינו

ליד, החזר

בדרכו

הרה"ג ר' שמואל בן משה שליט"א

מעבדות פרעה לעבדות השי"ת

ישרישי ויחזק בעצמו שיהא בטוח ב־1000 אחוזים שזה "בשבילו ולטובתו" תו" לא ירגיש בכך שום טרח וקשי,

וכך הנה מעשה כפי שספר מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א שבדידו הוי עבדא, פעם נתבקשתי מבחור אחד לשאל את פי רבנו החזו"א אודות הצעת שדוך שאבי המדברת התחייב שייכלכל את חתנו

ברוך במשך "10 שנים" ולאחמ"כ גם יפתח לו

חנות בשתפות עם אחר, אך דבר אחד הוא

דורש, שלאחר פתיחת החנות יעבד חתנו

בחנות במשך שעה אחת או שעות

בלבד בכל יום, כדי לדאג להמשך

קיום החנות ובזה יהיה מבטח לו

פרנסה ברנח ללא שום דאגה, אמנם

הבחור סרב לעבד בחנות כלל,

ואמר שברצונו לשבת בבית ה'

לעולמים.

והפלה המדברת השיבה שאם

הבחור דוקא רוצה ללמד כל ימי

חיו, הרי היא מוכנה להקריב את

עצמה קרבו כדי שבעלה יוכל

לשבת ללמד.

והשיב לו מרן החזו"א, שאם אצלה

נחשב הדבר כ"קרבו" אין זה זוג

לכן תורה אמתי, ועליו לחפש אשה

ששמה לשמש בן תורה ורואה

בזה זכות להשתתף בתורתו, ואיננה

מסתפקת על למוד התורה כהפסד

וינהקרב "קרבו".

ואכן הבחור קיים את דברי מרן

החזו"א, ודחה את הצעת השדוך

הזו, והקב"ה עזר לו ומצא פלה שלא

דרשה ממנו להשתתף בעל

הפרנסה כלל, רק שמחה להיות

אשת חבר לבן תורה אמתי, ועמדה

לימינו שייכל ללמד בשקט ובשלונה, והקב"ה עזר לו והזמין לו צרכיו

בגשמיית כפי צרכו.

רואים אנו בבירור דגדול בתורה ובאמונה כמרן החזו"א הרגיש בעצמו

ואף למד כך כל בן תורה, שהתורה צריכה להיות כמו ה"ביזנעס" שלי

הגדול והמשתלם ביותר.

"ליל הסדר" לילה קדוש ונשגב עם ישראל נבחר לעם ה', ובו יצאנו משעבוד מצרים - אף ח"ו ש"יצאנו לחרות", כי אדרבא נכנסנו לשעבוד יותר גדול להיות עבדים לה' יתברך שמו, אף חלוק גדול יש בין שניהם, שהשעבוד לבשר ודם וק"ו למצרים הרשעים ענינו הוא רק לשבר לבטל את הגוף בלי שום תכלית, רק עבדות לשם עבדות.

אף להבדיל עבדות ה' אף שבנדאי זה "על"

תורה ומצוות אף אנו יודעים שעל זה לא

רק שלאחריו יש תגמול וזכר עצום

שאין כל מלאך ובריה יכולים אפי'

"לשער" את זה, אלא עוד הרבה

יותר מכך אנו יודעים מאמינים

ובטוחים שכל המצוות הצויות

והאסורים הן מהתורה והן

מדברנו כלם הם "בשבילנו"

"ולטובתנו" שזהו טובתנו

האמתית בלי שום ספק.

נמצא דאף אם לפעמים או

אפי' הרבה פעמים אנו

מרגישים קשי או איזה התאמר

צות בקיום המצוות, אין זה

אלא מחסרון האמונה שאיננו

מספיק מאמינים שהפעלה הזו

שאנו עושים היא אף ורק

לטובתנו, אף אם נחזק את

אמונתנו בזה לא נרגיש שום

קשי וטרח בקיום המצוות.

כשם שאין בעל עסקים גדול

שמרויח מכל עסקה סכום

מקבד של כסף, וכך במשך כל

היום הולך ממקום למקום

ועושה עסקאות, וכי יבוא מאן

דהוא ויטען לו מדוע תטרח

ותתאמץ להתרוצץ מעיר לעיר

ואפי' מעבר לים, שב בניחותא על "הספה" ותהנה, כך תוכל להנות

מביתך ומבניך בלי "לחצים" וכלי "טרדות", כלם מבינים שזה שטות

והבל שאין בו ממש, כי כל מה שטורח ועמל ומתאמץ אין זה אלא

"בשבילו ולטובתו",

ק"ו בן בנו של ק"ו ב"על" תורה ומצוות שה' יתברך צונו, על אף שבנדאי

זה על וחייב גמור על כל בן ישראל ללא יוצא מן הכלל, אף אם אדם

